

Det østerrikske presidentskap for EU

**5. europeiske kongress for
”mennesker som opplever
fattigdom”**

***Hvordan klarer vi hverdagens
utfordringer?***

Brussel, 12. og 13. mai 2006

Innhold

Hovedbudskap: Rapport fra det østerrikske presidentskap til styret i EPSCO 1. og 2. juni 2006

Det østerrikske presidentskapets forord

Møteleders merknader

1. Introduksjon
2. Åpningssesjon
3. Rapporter fra arbeidsgruppene
 - 3.1 Viktigheten av å delta
 - 3.2 Fattigdom og sosial ekskludering som realitet
 - 3.3 Hva er nødvendig for et godt liv
 - 3.4 Hvordan styrke prosessen med sosial inkludering
 - i. Bedre NAP/ inkludering
 - ii. Hovedstrømninger i EUs politiske praksis
 - 3.5 Tema for fremtidige møter
4. Paneldebatt
5. Avsluttende plenum

Appendiks 1: Liste over deltagere *(kommer senere)*

Hovedbudskap: Rapport fra det østerrikske presidentskap til EPSCO Luxemburg 1. og 2. juni 2006

Kontekst:

Det femte møtet fant sted i Brussel 12. og 13. mai 2006. Tema for konferansen var "Hvordan klarer vi hverdagens utfordringer?" Mer enn 200 personer deltok. Blant deltagerne var representanter for "mennesker som opplever fattigdom fra 23 land (21 medlemsstater pluss Bulgaria og Norge) samt komitémedlemmer fra SPC (Social Protection Committee) og SEP (Social Exclusion Programme), representanter for EU-kommisjonen, EAPN og andre europeiske NGO-er. I tillegg var den Europeiske komitéen for økonomi og sosialspørsmål og Regionskomitéen representert.

Det følgende er noen av nøkkelsakene som ble fremhevet av de fattiges talsmenn under møtet:

Deltagelse

Deltagelse er av avgjørende betydning: Det er av stor viktighet å la de fattige ta del i de beslutningsprosesser som har innvirkning på deres dagligliv. De som bestemmer politikken må lytte til målgruppen og engasjere seg i en meningsfull dialog på både europeisk, nasjonalt og lokalt nivå. Slik medvirkning må bli fast rutine, den må få en formell status og struktur, og nødvendige midler må bli stilt til disposisjon. Man bør enes om kriterier for utvelgelse av deltagere.

De fattiges virkelighet

Å "holde hodet over vannet" er en stadig kamp: Å klare seg som fattig er vanskelig. Det er en kamp fra dag til dag for å overleve. Dette skyldes at når man lever i fattigdom er man isolert og mangler tilgang på grunnleggende informasjon. Ens basale behov som tilgang på arbeid, anstendige boliger og helsetjenester samt utdanning blir ofte ikke dekket. Selv når slike tjenester er tilgjengelige, blir man ofte møtt med mangel på respekt, man blir stigmatisert og man får ingen respons fra hjelpeapparatet. Rasisme og diskriminering forsterker ekskluderingen og isolasjonen. Man føler seg maktesløs, brennemerket og anklaget. Man har ingen valgmuligheter.

Inadekvate og utrygge arbeidsplasser øker i antall: For mange er tilgang på anstendig arbeid svært begrenset. Arbeidet er ofte dårlig lønnet og usikkert med tanke på varighet og langt fra tilstrekkelig til å løfte folk ut av fattigdommen. Sjansene til å få arbeid blir forverret av av rasisme og diskriminering, særlig av sigøynere, asylsøkere og uregistrerte innvandrere, men også for andre grupper som enslige mødre og funksjonshemmede.

Utrygghet om barnas fremtid: Mange foreldre frykter at ting de selv gikk glipp av i egen oppvekst nå også skal bli unndratt deres barn. Det er ikke bare det at barna vil kunne mangle fundamentale livsnødvendigheter eller ha mangelfull tilgang til

elementære tjenester, men også at de mangler muligheter til å delta i normale sosiale og kulturelle aktiviteter.

Grunnleggende forutsetninger for et godt liv

Menneskerettigheter og verdighet for alle: Det mest grunnleggende for et godt liv er respekt for rettighetene og verdigheten til alle mennesker uaktet deres etniske opprinnelse, religion eller legale status. Enhver individuell skjebne og historie teller.

En adekvat minsteinntekt: I en så rik del av verden som EU burde alle borgere være garantert en tilstrekkelig minsteinntekt som muliggjør betaling av regninger og at man kan leve et anstendig liv. Inntekten bør ikke bare dekke grunnleggende behov, men også muliggjøre deltagelse i det sosiale og kulturelle liv slik at individet kan utvikle seg.

Tvungen lovgivning mot diskriminering: Klare forbud mot diskriminering og for likestilling i lovverket som utøves strengt og som garanterer retten til arbeid og lik tilgang på offentlige tjenester for alle borgere.

Tilgang på anstendig arbeid: Muligheten til å få skikkelig arbeid er en hovedvei ut av fattigdommen for mange om enn ikke alle, arbeid som setter dem i stand til å delta aktivt i samfunnet. Arbeidsmuligheter må understøttes av tilfredsstillende opplærings-tilbud, sosialtjenester og fleksible økonomiske stønadsordninger.

Tak over hodet: Anstendige boliger til overkommelig pris er vesentlig. Dette betyr at det må investeres mer i sosial boligbygging. Husleieregulering, rettslig forfølgelse av utleiery som bryter loven og boligformidling som respekterer boligsøkerne må også være på plass.

Tilgang på nødvendige tjenester: Viktige tjenester må være tilgjengelige i lokalmiljøet, de må være oppdaterte, effektive og universelle (ikke rettet kun mot spesielle grupper).

- like muligheter til utdanning er et springbrett til livet og legger grunnlaget for livslang læring. Dette innebærer også gratis høyere utdanning og opplæring i ny kunnskaps- og kommunikasjonsteknologi, noe som er viktig for alle å ta del i.
- adgang til grunnleggende helsetjenester, inklusive tannpleie, må garanteres alle
- tilgang på rimelig transport, sosialtjenester og barnepass er viktig for å kunne leve et meningsfullt liv
- muligheter til å delta for en rimelig penge i kulturelle og skapende aktiviteter såvel som sport og fritidsaktiviteter er en vesentlig bestanddel i det gode liv

Tilgang på informasjon: Tilgang på relevant og forståelig informasjon om rettigheter, offentlige tjenester og muligheter er viktige for å kunne overleve og å leve et selvstendig liv.

Nasjonale aksjonsplaner (NAP) for inkludering 2006-2008

Medvirkning av fattige og NGO-er som representerer dem i forberedelsene og iverksettelsen og evalueringen av nye aksjonsplaner må utvides og videreutvikles i dybden. Trening og opplæring i brukermedvirkning må organiseres for offentlige tjenestemenn som er ansvarlig for NAP.

Kommende NAP-er må bli mer konkrete, fokuserte og spesifiserte samt mer forståelige og effektive enn tidligere utgaver.

Forberedelsene til NAP må involvere hele det politiske systemet og bringe forskjellige politikkområder sammen

Aksjonsplanene bør ta hele spekteret av behov i betraktning og ikke bare fokusere på aktiveringstiltak.

Effektene av privatiseringen av offentlige tjenester (f.eks. vann, gass og elektrisitet) må tas i betraktning av de nasjonale handlingsplanene.

Fortløpende kontroll og evaluering av hvilke resultater som kommer ut av tiltakene må styrkes.

Forslag fra presidentskapet:

Presidentskapet støtter synspunktet om at medvirkning er vesentlig. Medlemsstatene må i henhold til de felles mål om sosial sikkerhet og sosial inkludering øke innsatsen for å inkludere de fattige.

Utvexling av informasjon mellom statene når det gjelder erfaringer med medvirkning av de fattige, må intensiveres. I denne sammenheng foreslår presidentskapet at debatten setter bærekraftig utvikling i fokus, og spesielt tar for seg hvordan involveringen av fattige på alle nivåer kan forbedres.

Fattigdom er en kamp for å overleve fra dag til dag. I EU må alt for mange kjempe denne kampen hver eneste dag. Dette må man hele tiden ha klart for seg når politiske linjer utformes.

Spørsmålet om tilgang på anstendig arbeid spiller en nøkkelrolle og må vurderes i alle politiske sammenhenger som en vei ut av fattigdom og sosial ekskludering

Presidentskapet oppmuntrer all deltagere og gjester ved den femte konferansen til å spre resultatene og erfaringene fra møtet så bredt som mulig.

Den europeiske konferansen for fattige har vist seg å være meget nyttig og disse møtene bør fortsette i fremtiden.

DET ØSTERRISKE PRESIDENTSKAPETS FORORD

Fattigdom innebærer en daglig kamp for å overleve. I EU er det fremdeles alt for mange mennesker som må vinne dette slaget hver eneste dag. På den europeiske vårkonferansen avholdt 23. og 24. mars 2006 har det derfor vært viktig for presidentskapet å bekrefte regjeringsledernes forpliktelse til å arbeide for en reduksjon av fattigdom og for å bekjempe sosial ekskludering innen år 2010.

Det er helt nødvendig å trekke med de som er direkte rammet av fattigdom i denne prosessen. Mennesker som lever i fattigdom er med utgangspunkt i egne erfaringer selvsagt de som best kan vurdere hvilke tiltak som bør prioriteres. Således er jeg svært fornøyd med at vi i den østerrikske presidentskapsperioden har lyktes i å fortsette tradisjonen med europeiske konferanser for de som lever i fattigdom. Dermed fortsetter konsultasjonsprosessen.

Dette møtet ville ikke vært mulig uten de verdifulle bidragene fra samtlige deltagere. Jeg vil gjerne rette en oppriktig takk til disse. En helt spesiell takk vil jeg gi til delegatene for deres engasjement og mot til å delta i debattene med sine personlige erfaringer. Disse erfaringene vil bli innarbeidet i de nasjonale strategirapportene. For fremtiden må disse rapportene bli utformet i et mer konkret, målrettet og presist språk for å sikre at de blir mer forståelige og effektive.

Hovedkonklusjonene fra deltagerdiskusjonene om "*Hvordan klarer vi hverdagens utfordringer?*" ble formidlet av det østerrikske presidentskapet i Ministerrådet 1.juni 2006. Her gjenspeiles de fattiges virkelighet og man peker på de grunnleggende behov og betingelser som må oppfylles for at alle skal kunne leve "det gode liv".

Jeg håper at denne rapporten vil gjøre det mulig for et stort publikum, både interessegruppene som er aktive i kampen mot fattigdom og de som tar de politiske beslutningene på et nasjonalt og europeisk nivå, å ta del i erfaringene til deltagerne på den femte europeiske kongress for de som lever i fattigdom.

Jeg er overbevist om at dette er en viktig og fruktbar måte å gjennomføre konsultasjonsprosessen på, og derfor ønsker jeg velkommen videre møter i første halvår 2007. Slik det påtroppende tyske presidentskap har annonsert.

Ursula Haubner

Føderal minister for familie- og forbrukersaker og sosiale spørsmål

MØTELEDERS MERKNADER

Da jeg ble invitert til å lede forhandlingene ved det femte møtet for mennesker som lever i fattigdom i mai 2006 i Brussel, var det med stor glede jeg aksepterte. Min deltagelse i konferansen har beriket meg enormt (og ja, jeg bruker helt bevisst begrepet "berike"). Snarere enn å kun referere et sammendrag av resultatene (disse er jo uansett rapportert i detalj i dette dokumentet), vil jeg dele mine personlige inntrykk og minner fra møtet .

Kjernes spørsmålet på konferansen som ble avholdt i bygningen til den europeiske sosial- og økonomikomitéen og regionalkomitéen, var spørsmålet om hvordan man som fattig klarer å møte dagliglivets utfordringer. Noe som slo meg var de forskjellige-artede erfaringene til deltagere fra ulike land. Jeg ble slått av den enorme variasjonen i problemene det ble berettet om. F.eks. har vi lært mye om sigøynernes kamp, de uløste problemene til unge immigranter som kommer uten sin familie, om problemene til mennesker som må bo i bygninger med høye asbestverdier, problemer med arbeidsledighet og utrygge arbeidsplasser og mye, mye mer.

Det var forbausende å se hvor mye utveksling av tanker som var mulig, tross de store variasjoner i erfaringer og problematikk. Jeg husker plakaten som ikke bare gjenspeilet hvordan fattige kjemper i sine respektive land, men som også fremviste de mange likhetspunkter over hele EU-området. Jeg husker alle samtalene og diskusjonene under de uformelle lunsjene og middagene, som også ga rom for utveksling av erfaringer. Det er åpenbart at disse uformelle samtalene uten tolker til stede, gjorde det umulig å forstå alt helt presist grunnet språkforskjeller, likevel var det en bred gjensidig forståelse som hersket.

Jeg husker de mange spørsmål som ble innsamlet fra de ulike arbeidsgruppene. Spørsmål som ble rettet til politikere og offentlige tjenestemenn under paneldebatten. Politikere og tjenestemenn som ikke selv har opplevd fattigdom på kroppen, men som likevel er engasjert i kampen mot fattigdom. Jeg minnes også at tiden ikke strakk til. Som møteleder fikk jeg ikke anledning til å gi alle som ønsket å bidra anledning til dette. Jeg husker mange møtedeltageres skuffelse, også min egen, over at møtene var slutt så altfor tidlig: Ikke alle spørsmål var stilt, ikke alle svar var avgitt.

Heldigvis vil denne etter hvert veletablerte møtevirksomheten fortsette neste år under ledelse av det tyske presidentskap for EU. Det er så mye mer som folk som lever i fattigdom har å fortelle, så mange krav å stille. Det er så mye mer politikere og byråkrater fra medlemsstatene og selve EU har behov for å høre. Jeg ønsker det østerrikske ministeriet som arrangerte denne begivenheten og EAPN (European Anti-Poverty Network) som sikrer kontinuitet i prosessen, mange fremtidige møter like berikende som dette. Det var en ære for meg å være en del av det.

Karin Heitzmann

Assisterende professor ved det sosialpolitiske institutt, Universitetet for økonomi og administrasjon i Wien.

1. INTRODUKSJON

Den 5. europeiske kongress for mennesker som lever i fattigdom fant sted i Brussel den 12. og 13. mai 2006 i regi av det østerrikske presidentskap for EU. Møtet ble videre støttet av Europakommisjonen, Komitéen for økonomiske og sosiale spørsmål og Komitéen for regionale spørsmål. EAPN var også en viktig bidragsyter som hjalp organisasjonskomitéen med utarbeidelsen av tematisk innhold, metodologi og de praktiske sidene ved arrangementet. Tema for debattene var *Hvordan klarer vi hverdagens utfordringer?*

Mer enn 200 mennesker var til stede. Blant disse var delegasjoner fra 23 land (21 medlemsstater pluss Bulgaria og Norge) samt mange komitémedlemmer fra SPC og SEP, representanter for Europakommisjonen, andre EU-organer nevnt over og EAPN og ulike frivillige organisasjoner (NGO-er).

En organisasjonskomité bestående av representanter for det østerrikske Sosial, familie- og forbrukerdepartementet, EU-kommisjonen, det tyske Arbeids- og sosialdepartementet, det belgiske Integreringsdepartementet, EAPN, ATD 4th World, FEANTSA og EU-komitéene for økonomi og sosialpolitikk og regionale spørsmål, var ansvarlig for arrangementet.

Selv om selve møtet ble avviklet på to dager, var det kulminasjonen av et betraktelig arbeid nedlagt de foregående månedene. De fleste av de nasjonale delegasjonene av fattige hadde gjennomgått en detaljert forberedelsesprosess og hadde satt sammen sine rapporter før den femte kongressen fant sted. Dette sikret at delegatene kom godt forberedt til møtet og at de hadde med viktig informasjon som skulle deles med andre gjennom diskusjoner og meningsutveksling i arbeidsgruppene. Ja, det er riktig å si at det forberedende arbeidet bidro vesentlig til selve møtets suksess. I mange land var forberedelsene mye grundigere enn hva tilfellet var foran tidligere fattigdomskongresser. I denne sammenheng er det verdt å bemerke at flere land hadde fulgt anbefalingene fra den foregående kongressen under Luxemburgs presidentskap, således bevilget flere nasjonale og regionale myndigheter penger til det forberedende arbeidet. Dette muliggjorde at det ble utpekt koordinatorene i hvert land som assisterte de nasjonale komitéene med planlegging og som hjalp til å sikre at delegatene møtte godt forberedt. Den foreliggende rapport bygger på dokumenter utarbeidet i forkant av kongressen så vel som diskusjonene på selve møtet.

I tillegg til rapportene som var forhåndsutarbeidet av de ulike delegasjoner var plakatene som illustrerte forskjellige aspekter ved å møte dagliglivets utfordringer en viktig og illustrerende del av forberedelsene. Disse plakatene ble presentert ved ulike anledninger på konferansen og bidro sterkt til å gi informasjon og liv til forhandlingene. (Disse plakatene kan man se på www.eapn.org eller på www.bmsg.gv.at).

Møtet var lagt opp med tanke på å sikre høy aktivitet fra alle deltagerne. Etter en innledende åpningsseremoni med taler av representanter for det østerrikske presidentskapet, Europakommisjonen og andre samt presentasjon av noen av plakatene, startet man virksomheten i arbeids-gruppene. Delegatene ble værende i

samme grupper gjennom hele møtet. Så, etter nok en presentasjon av nye plakater, møttes man i plenum for å utarbeide en syntese av hovedpunktene fra de forskjellige arbeidsgruppene. Etter dette svarte et panel på spørsmål som kom ut av gruppearbeidet. I panelet satt blant annet representanter fra EU-kommisjonen, diverse EU-komitéeer og EAPN. I en avsluttende felles sesjon var det taler og erklæringer fra det østerrikske presidentskapet, det kommende tyske ditto og EAPN.

2. ÅPNINGSSESJON

Det østerrikske presidentskap

I sin åpningstale ønsket **Ursula Haubner**, østerriksk minister for familie- og forbrukersaker og sosiale spørsmål samt nåværende president i Ministerrådet, deltagerne varmt velkommen. Hun takket også alle ansvarlige for arrangementet, spesielt Europakommisjonen og andre EU-organer pluss EAPN. Videre fremhevet hun det utmerkete forhåndsarbeidet som var utført av delegatene, noe hun selv hadde vært vitne til på sin hjemmebane. I Østerrike ble det for eksempel arrangert et møte med temaet ” Bli synnlig!.” der mange fattige møtte frem med sine erfaringer. Dette møtet var et eksempel på nytten av slike forberedende tiltak.

Hun la videre vekt på at det var opp til de som har opplevd fattigdom på kroppen å få de tilstedeværende politikerne til å forstå hvordan det oppleves. Utfordringen for politikerne er å lytte og å respektere de fattiges menneskeverd. Dette er en vedvarende utfordring for politikere som ønsker å fremme menneskerettigheter og å legge til rette for at alle skal kunne leve et verdig liv, noe som også må innebære at folk får anledning til å ta kontroll over egne liv. Fattigdom er en virkelighet med mange ansikter. For å forstå dette bedre må politikere få innblikk i hvordan den daglige erfaringen med å være fattig oppleves.

Ministeren erkjente at det selvsagt er store forskjeller innenfor og mellom medlemsstatene. Kontekst og omgivelser kan variere mye. Sosial- og trygdeutgiftene sett i forhold til brutto nasjonalprodukt kan variere mye mellom medlemslandene – fra 13.4% i noen land til over 30% i andre. Disse ulikhetene i sosiale tiltak vil selvsagt ha stor innvirkning på dagliglivet til de fattige. Det finnes også noen fattigdomsfaktorer som er unike for enkelte land, pluss at det også er forskjeller mellom ulike grupper. Spesielt utsatte er eksempelvis arbeidsledige, ekstremt lavtlønnede, innvandrere, enslige foreldre og funksjonshemmede. Fru Haubner uttrykte håp om at konferansens tema; *Hvordan klarer vi hverdagens utfordringer?* ville gi uttelling både på nasjonalt og EU-nivå.

Hun understreket at Ministerrådet har stilt seg bak de nye allmenne målsettingene og tiltakene for sosial sikkerhet og inkludering. Rådet har også bekreftet at sterke virkemidler er påkrevet for at man skal klare å redusere fattigdom og sosial ekskludering innen år 2010. Det er meget viktig at vekst og sysselsetting diskuteres på EU-nivå, men det er også viktig å erkjenne at vekst er umulig uten fremgang på det sosiale område. Hun fortsatte med å påpeke at nye nasjonale handlingsplaner (NAP) skal foreligge innen midten av september og at tiden nå er inne for å erstatte ord med handling. Fra sitt eget land kunne hun berette at det har vært avholdt et forberedende møte for å utforme den østerrikske handlingsplanen. På dette møtet hadde det blitt understreket hvor viktig det er å involvere talsmenn fra alle miljøer – fra kommuner og regioner, fra NGO-er og politiske bevegelser og ikke minst fra de fattiges egne rekker.

Fru Haubner konkluderte med å understreke at vi må gjøre alt i vår makt for å ”ekskludere ekskluderingen”, for å fjerne fattigdommen, for å sikre at alle inkluderes i samfunnets offentlige rom og i arbeidsmarkedet. Det er derfor vi må bygge et inkluderende Europa.

Europakommisjonen

Lenia Samuel, assisterende generaldirektør i Generaldirektoratet for sysselsetting, sosialpolitikk og like muligheter, minnet om budskapet fra de fire tidligere kongressene da hun ønsket delegatene velkommen på vegne av Kommisjonen. Hun fremhevet fremgangen som har skjedd siden det første møtet i Belgia i 2001. Det første budskapet hun trakk frem er at fattige har en rett til å bli hørt. Møtet i 2001 var et betydelig skritt i riktig retning når det gjelder å få gehør på EU-nivå. For det andre, sa hun, har de siste fem årene vært en katalysator for alle parter med tanke på hvordan man kan omsette tankene og debattene rundt fattigdom og sosial ekskludering til praktisk politikk. Fjoråret åpnet en dialog mellom på den ene siden de som representerer de 68 millioner fattige i EU og på den andre siden, nøkkelpersoner på administrativt og beslutningsmessig nivå. Personer som tar aktivt del i debattene og som bidrar til å utforme politikken på nasjonalt nivå. For det tredje har konferansene bekreftet at årsakene til fattigdom er komplekse og forskjelligartede. Fattigdom og sosial ekskludering er ikke bare ganske enkelt et spørsmål om inntekt, selv om dette er viktig nok. Det er også spørsmål om utdanning og arbeidstrening, om boligforhold, om helsepleie og adgang til sosiale og finansielle tjenester, om integrering i en videre forstand. Stemmene og bekymringene til alle grupper som opplever fattigdom må bli lyttet til når det gjelder alle disse aspektene, og reaksjonen fra politikerne må være et svar på dette mangefaseterte bildet av fattigdommen. Hun tilføyde at utfordringen med gjøre et avgjørende grep overfor fattigdom og sosial ekskludering innen 2010 innebærer langt mer enn bare å forbedre offentlige tiltak for folk som lever i fattigdom. Det er nødvendig å takle årsakene til sosial ekskludering i Europa og å gjøre et beslutsomt fremstøt for å fjerne disse årsakene.

Hun anerkjente de anstrengelsene medlemsstatene har gjort for å involvere NGO-ene, sosiale organisasjoner og lokale og regionale myndigheter, og sa at de fortjente å bli kreditert for dette. Men per i dag, selv om folk som opplever fattigdom er nøkkelspillere, er graden av deres medvirkning i utformingen av nasjonale åtgjerder mot fattigdom og ekskludering fremdeles for lav.

Videre understreket hun i likhet med minister Haubner før henne, at det femte møtet fant sted på et kritisk øyeblikk i etterkant av de sterke uttalelsene fra vårsesjonen i Europarådet. Uttalelser som bekreftet at det å arbeide for sosial inkludering er hovedmålet til Unionen og spiller en nøkkelrolle i Partnerskap for vekst og sysselsetting. Rådet underskrev også de nye forenklede målsettingene og arbeidsbetingelsene for de nye strømlinjeformede OMC-ene for sosial sikkerhet og inkludering. Hun fremholdt med tyngde at Europakommisjonen vil følge nøye med på hvordan medlemsstatene lykkes med å involvere de interesserte parter i forberedelsene til de neste handlingsplanene for sosial inkludering. Aksjonsplaner som skal foreligge ferdig i september.

Fru Samuel nevnte også betydningen av fortløpende utveksling av lærdom og effektive metoder. Hun sa at når det nye samfunnshandlingsprogrammet, Progress lanseres i 2007 vil det bli viktig å trekke veksler på den erfaring og kunnskap som har blitt akkumulert i løpet av de siste fire årene når det gjelder ulike former for slike samfunnstiltak. Dette vil innebære lærdom om hvordan mennesker som har direkte erfaring med fattigdom kan inkluderes.

Videre fremhevet hun to nylige initiativ fra Kommisjonen som hun håpet ville få betydning for hverdagslivet til EUs borgere. Det første dreier seg om en betenkning fra Kommisjonen om hva EU skal gjøre for å hjelpe ekskluderte mennesker tilbake i arbeid og hvordan man kan understøtte dem som det er lite sannsynlig at kan komme tilbake til arbeidslivet. Dokumentet ser særlig på minsteinntektstiltak. Ved å publisere denne betenkningen søker Kommisjonen etter ideer og forslag om hvordan velferds- og arbeidsmarkedstiltak kan hjelpe de som er i stand til å jobbe til å få ordentlig arbeid. Samtidig som man gir de som forblir utenfor arbeidslivet et anstendig liv. Det andre initiativet hun trakk frem, var Kommisjonens rapport om sosiale tjenester generelt i EU. Hun understreket viktigheten av at det sosiale hjelpeapparatet og nasjonale myndigheter har den nødvendige innsikt i hvordan det juridiske rammeverket på EU-nivå kommer til anvendelse på deres område, slik at de kan utføre sine oppgaver effektivt.

Avslutningsvis minnet hun om at 2007 er utpekt som "Europeisk år for like muligheter for alle". Hun påpekte at diskriminering ofte fører til kompakt fattigdom og sosial ekskludering. Derfor vil Kommisjonen i løpet av året forsøke å samordne anti-diskrimineringspolitikk og politikken for sosial inkludering for å sikre at de mest utsatte gruppene vil dra nytte av Kommisjonens anstrengelser.

"Vi må respektere menneskers verdighet. Dette bør være noe som stadig opptar de som staker ut politikken hvis de ønsker å lage god politikk. Her er det ikke snakk om barmhjertighet eller å gi litt almisser nedover i systemet, det er derimot viktig at alle får det de trenger på grunnlag av menneskerettighetene og at alle sikres et verdig liv. Menneskene må få makt, makt til å kontrollere sine egne liv".

- Ursula Haubner, østerrisk minister for familie- og forbrukersaker og sosial spørsmål. For tiden president i Ministerrådet.

"Selv de best informerte politikere med de beste hensikter kan ikke hevde å være i stand til å utforme politikk, programmer og praktiske tiltak mot fattigdom og sosial eksklusjon hvis de ikke forstår hvordan det oppleves å være fattig. Og de eneste som kan fortelle politikerne dette, er de som selv opplever fattigdommen på kroppen".

- Lenia Samuel, Europakommisjonen.

"... vi må stadig insistere på at de politiske linjer for vekst og sysselsetting må fungere som sosialt lim. Sett slik må sosialpolitikken ikke bli betraktet som en passiv utgiftspost, men sees på som en langsiktig og produktiv investering i den sosiale og menneskelige kapital i EU."

- Luca Jahier, Komitéen for økonomi og sosialpolitikk

"Alle som møter fattigdommen i hverdagslivet møter ofte situasjoner der man blir ydmyket og møtt med manglende respekt. Det er som om vi har mindre verdi enn andre. Likevel må vi ta et skritt videre, vi må ikke begrense oss til vår nåværende situasjon, men finne vår vei inn i samfunnet"

- Paul Rosiers, talsmann fra den fjerde fattigdomskongressen

Den europeiske sosial- og økonomikomiteén

Luca Jahier, visepresident i komitéen ønsket på vegne av presidenten for komitéen, delegatene velkommen. Han fortalte delegatene at deres synspunkter er viktige for hele samfunnet. Han understreket at møtets tema ikke bare er av betydning for de som opplever fattigdom, men hverdagens utfordringer er noe som skaper frykt og usikkerhet for fremtiden hos et betydelig antall familier i EU. Dette viser seg tydelig i at en rekke utfordringer skaper bekymring hos borgere i de 25 medlemslandene; kampen mot arbeidsledighet, kampen mot effekten av globaliseringen og kampen for å forsvare sosiale rettigheter. Disse sakene utløser en økende frykt og stiller en overfor en del uttalte spørsmål om hvordan EU skal vokse og bli bedre. I en slik sammenheng mener 32% at den beste måten å skape en virkelig europeisk tilhørighet er å harmonisere de sosiale sikkerhetssystemene. For taleren synes det som de ulike europeiske institusjonene i økende grad trekker lærdom av disse rapportene som tilsier at det først og fremst er disse temaene som gjør det mulig å få en ny start på det europeiske prosjektet etter den uheldige pausen i prosessen med å ratifisere grunnloven.

Videre fremhevet han betydningen av resultatene fra vårsesjonen i Europakommisjonen. Etter en lengre periode med mangel på balanse i europeisk politikk, var konklusjonen i Kommisjonen at man på ny må tydeliggjøre viktigheten av kampen mot fattigdom og sosial ekskludering. Han fremhevet spesielt paragraf 69 i sluttdokumentet som formulerer målsettingen om å gjøre en merkbar innsats for å redusere fattigdom og sosial ekskludering innen år 2010.

Han understreket at de fleste nøkkelområder som virker inn på fattigdomsproblematikken fremdeles er ansvaret til den enkelte medlemsstat. Således er OMC (Open method of coordination) for sosial inkludering en frivillig prosess. Imidlertid har resultatene etter fem års anvendelse av denne metoden vært dårligere enn forventet. Han viste til at selv om absolutt fattigdom muligens har blitt mindre enn hva tilfellet var i 1970, har sosiale ulikheter fortsatt å vokse, særlig i Middelhavs-området og i de engelsktalende land. I følge Eurostat er det fremdeles 72 millioner mennesker, dvs. 16% av befolkningen i EU, som lever i fattigdom. I Italia, Spania og Portugal er prosentandelen 19% og den er hele 21% i Irland, Hellas og Slovakia. De rikeste 20% av EU-borgerne har fem ganger så store inntekter som den fattigste femtedelen. Han trakk så frem en del tallmateriale som peker i retning av dårlige forhold på arbeidsmarkedet og som avslører at mange som er i lønnet arbeid likevel lever under fattigdomsgrensen grunnet lave lønninger. Omtrent en fjerdedel av arbeidsstokken i EU kan betraktes som ansatt i usikre og dårlig betalte stillinger.

Herr Jahier fremholdt at Økonomi- og sosialkomitéen er bestemte på at sysselsetting og økonomisk vekst skal tjene det sosiale samhold og at sosialpolitikk skal betraktes som produktive investeringer i EUs sosiale og menneskelige kapital. Det er derfor nødvendig å gi innhold til den sosiale modellen i EU. Videre informerte han deltakerne om at Komitéen for sysselsetting og sosialpolitikk i Europa-parlamentet har til hensikt å foreslå en resolusjon om fremtidens sosiale modell. Dette vil skje i september, slik at det som kommer ut av forhandlingene på den femte kongressen for fattige vil bli tatt i betraktning ved utarbeidelsen av resolusjonsforslaget. Han avsluttet med å si at for å gjenvinne borgernes tillit og å få EU til å bevege seg ut av

den stillstanden som har hersket de siste årene, må vi være i stand til å gi noen konkrete og effektive svar på de sosiale utfordringene.

Regionskomitéen

Harry Dijksma som representerte Regionskomitéen, ønsket delegatene velkommen. Han skisserte den rolle hans komité spilte både som rådgivende instans som representerer synspunktene til lokale og regionale myndigheter og som en plattform der alle byer og regioner kan møtes for å generere prosjekter og ideer. Medlemmene av komitéen behandler alle typer sosiale spørsmål på lokalt og regionalt nivå inklusive kampen mot fattigdom og for å forbedre situasjonen for de som møter vanskeligheter.

Han fortsatte med å understreke at det ikke finnes noen lettvinne løsninger på problemet med fattigdom og sosial ekskludering. Situasjonen varierer fra land til land, fra region til region men også fra familie til familie og individ til individ. Derfor er det i mange tilfeller nødvendig med skreddersydde løsninger. Tilleggsverdien av å trekke lokale og regionale myndigheter med i kampen mot fattigdom, ligger i deres mulighet til å fremskaffe et sunt rammeverk og meget presis bestemmelse av de gjensidige forpliktelser som alle aktørene har. Styresmaktene kan bistå, men de kan ikke alltid bedømme situasjonen på vegne av den berørte borger. Således bør regjeringene avstå fra å blande seg inn på individnivå selv når det dreier seg om fattige personer. Han advarte mot å lete etter enkle eller raske løsninger. Ut fra sin erfaring med bankvirksomhet gjennom 23 år, fremhevet han at det imidlertid er meget viktig å komme tidlig inn i bildet når det gjelder gjeldsproblematikk. Til slutt understreket han viktigheten av å utveksle erfaringer og kompetanse i praktiske løsninger. Han forsikret også deltagerne om at Regionskomitéen ville bidra så mye som mulig til den europeiske debatt om fattigdom.

Representant for den fjerde kongressen for fattige

Paul Rosiers, som deltok på forrige europeiske fattigdomskonferanse minnet delegatene på noen av hovedkonklusjonene fra den fjerde kongressen. Han forklarte at det møtet hadde fokusert på bildet av fattigdom – hvordan opplever folk det å leve i fattigdom, hvordan ønsker vi at andre skal se på oss? Møtet konkluderte med at mye ennå gjenstår når det gjelder å forbedre bildet folk har av fattige. I en kommentar til tallene som herr Jahier hadde fremlagt, sa han at det er trist å høre at fattigdomstallene er så høye i en så rik del av verden som EU faktisk er.

Han fortsatte med å si at som et ledd i forberedelsene til den femte kongressen hadde delegatene fått en rapport om aktivitetene som var organisert i forlengelsen av det fjerde møtet. Dette hadde fått dem til å innse at selv om det har blitt gjort fremskritt og små skritt og noen ganger store har blitt tatt, står det fremdeles igjen mye å gjøre. Han vektla at det de to kommende dager vil bli mange anledninger til å snakke med hverandre og å føre diskusjoner med representanter fra forskjellige land. Selv om to dager ikke er lang tid, vil det bli mulig å ta nok et lite skritt videre. Etter det fjerde møtet ble deltagerne oppmuntret til å arbeide videre. Det vil også være nødvendig å fortsette arbeidet etter det femte møtet og å gjøre alt som har blitt sagt om til praktisk politikk. Imidlertid, fremhevet han, vil dette betinge at mennesker som lever i fattigdom får støtte fra politikerne. Det er grunnen til at de sistnevnte virkelig

bør lytte til delegatene. Observasjonene vi kommer til å gjøre og konklusjonene vi kommer til må både vi og politikerne som er tilstede ta til seg.

Han fremholdt at årets emne; hvordan vi klarer hverdagens utfordringer, er svært viktig for mennesker som lever i fattigdom. Det har med overlevelse å gjøre. Han påpekte at de mange målinger av fattigdom som gjøres rundt i EU kan være ganske ulikt utformet i de forskjellige medlemsstater, og at det derfor er vanskelig å få et overblikk over fattigdommen. Dette er noe av grunnen til at folks bilde av de fattige ofte er så negativt. Han sa at man snakker om fattigdom ved å bruke "tak" som et bilde, en "terskel" som beregnes i henhold til inntekt. Imidlertid er det også viktig å vite hva vi kan få for den inntekten vi har. Det er derfor deltagerne tok for seg det spørsmålet spesielt under forberedelsene til det femte møtet. De spurte: Hva koster det å få en tilfredsstillende bosituasjon? Å finne husvære? Hvor mye penger må vi bruke på mat? Han understreket at dette ikke bare er spørsmål av interesse for sosialvitenskapen. Meningsmålinger er nødvendige, men ikke tilstrekkelige for å finne svarene. Således ga han uttrykk for sine forhåpninger om at det i løpet av de to neste dagene ville bli mulig å bidra med noen svar og løsninger. Dette er et første skritt som vil bli fulgt av nye når delegatene begynner å forberede seg til det sjette møtet. Han sa videre at målet alltid er det samme; å formidle et bedre bilde av fattigdommen, hva det innebærer for oss og hvordan vi klarer oss gjennom hverdagen.

Herr Rosiers la stor vekt på at det nettopp nå som spørsmålet om minimumsinntekt diskuteres på europeisk nivå er særlig viktig å komme med løsningsforslag. Mennesker som opplever fattigdom ønsker å få være med på disse debattene og å bidra til disse. For oss er det viktig å påpeke at fattigdom ikke bare dreier seg om penger, men også ting som arbeidsforhold og livsbetingelser. Alle borgere har rett til en bedre livskvalitet. Han oppfordret delegatene til å få bragt dette inn i diskusjonen.

Han understreket også at den femte kongressen fant sted på et viktig tidspunkt siden de nye nasjonale handlingsplanene skal være klare i september. Det var å håpe at forhandlingene på møtet ville bidra med noen prioriteringsforslag til NAP, og at disse forslagene senere ville bli en hovedstrømning i de nasjonale planene. Han var klar på at dersom handlingsplanene for sosial inkludering ikke tar de fattiges opplevelser og erfaringer med i betraktningen, vil disse planene kun bli teoretiske øvelser. Han håpet at de nye aksjonsplanene for inkludering ville bli en motor, en drahjelp for større sosial inkludering på et europeisk nivå. Dette er nødvendig hvis vi ønsker å bidra til en merkbar utryddelse av fattigdom innen 2010. Et mål som er et av de viktigste i EU slik det ble definert under Nice-forhandlingene i år 2000.

3. RAPPORTER FRA ARBEIDSGRUPPENE

3.1 Viktigheten av å delta

Hvis kun en setning skal oppsummere bredden og dybden i diskusjonene som fant sted i de åtte arbeidsgruppene, må det bli den følgende: Det er helt avgjørende å la mennesker som opplever fattigdom medvirke til utformingen av beslutninger som har innvirkning på deres dagligliv. To hovedargumenter ble fremsatt for dette synet: For det første er det fordi mennesker som lever i fattigdom har en rett til å bli hørt og få sine synspunkter vurdert. Som en delegat uttrykte det: "Vi ønsker respekt". For det andre er folk som lever i fattigdom de største ekspertene på sine egne liv. Slik blir deres medvirkning den eneste farbare vei for å sikre at det blir utarbeidet politiske linjer som er effektive med hensyn på å forhindre og å utrydde fattigdom og sosial eksklusjon. Konklusjonen blir at de som utformer politikken må lytte til og engasjere seg i meningsfulle dialoger både på europeisk, nasjonalt og lokalt nivå.

Delegatene innså selvsagt at oppnåelsen av reell medvirkning og deltagelse er vanskelig. For at dette skal bli oppnådd må systemer og tjenester være åpne og gi brukerne innsyn. Dette betyr at mennesker som lever i fattigdom må "lære" styresmaktene å samarbeide og stadig forklare hva det innebærer å leve i fattige kår. Eller som en av gruppene oppsummerte det: "Fattige og administratorer lever i to helt ulike verdener, disse må bringes sammen." Det er imidlertid et stigende antall praktiske eksempler på at medvirkning kan realiseres. I Belgia har man for eksempel startet et prosjekt der fattige får arbeide i ulike etater for å øke tilgangen på tjenester for sine grupper. De får først opplæring slik at de kan bruke sine erfaringer med fattigdom på en profesjonell måte. I Portugal har det vært tre regionale møter for mennesker som opplever fattigdom. I Østerrike har man i år startet et møteprogram under tittelen "Sichtbar werden!" (Bli synnlig!). Prosjektet er et samarbeid mellom Departementet for familie-, forbruker- og sosiale spørsmål og den østerrikske avdelingen av EAPN (Armutskonferenz). I Irland fikk et prosjekt for aktivt medborgerskap stor oppmerksomhet; siktemålet var å få de fattige til å bruke stemmeretten. I den franske regionen Champagne-Ardenne har myndighetene gitt støtte til forberedelsene til europeiske konferanser for mennesker som opplever fattigdom. I Bordeaux har man tatt initiativ til integrasjon gjennom arbeid. UNIOPPS (en stor sosialpolitisk organisasjon i Frankrike) har skapt et sosialpolitisk verksted der mennesker som lever i fattigdom får anledning til å møte fagfolk fra helsesektoren. Kommunene Santa Lucia (Kanariøyene) og Cordoba i Spania har utviklet en praksis med brukermedvirkning i budsjettarbeidelsen.

Det ble fremsatt et antall forslag om måter medvirkning og deltagelse kan fremmes. Spesielt ble det lagt vekt på at midler stilles til rådighet, penger, tid, hardware og software. Portugal ble fremhevet som et eksempel på god praksis i dette henseende ved å bevilge økonomiske midler som muliggjør fattiges deltagelse i møtevirksomhet. Denne forbilledlige praksisen har nå foregått i fire år. Et annet forslag av praktisk art var at man må enes om et sett av målemetoder for å kunne kartlegge fremgang i de ulike medlemsstater når det gjelder medvirkning. Dette kunne koordineres av EAPN. Det ble understreket at deltagelse må være regelmessig, få formell status og struktur. Spesielt europeiske fellesmøter for mennesker som opplever fattigdom bør få en

formell anerkjennelse og få en garanti om regulær virksomhet som ikke bare er avhengig av godvilje fra presidentskapet.

3.2 Fattigdom og eksklusjon som sosial realitet

Å klare seg i hverdagen er en konstant kamp

Å handskes med fattigdom er vanskelig. Det er en daglig kamp for å overleve. Et godt utbygget universelt velferdssystem kan være til stor hjelp i den grad slikt finnes. Det kom frem mange eksempler og forklaringer på hvorfor det å klare seg er vanskelig:

Isolasjon: Hvis du lever i fattigdom blir du ofte isolert og får kuttet båndene til venner og familie. Dette kan skyldes at du bor på en isolert landsbygd. Men det kan også skje at du mister de sosiale bånd om du bor i et ghetto-område i en by. Stor forekomst av kriminalitet og vandalisme i nabolaget kan bety at du ikke finner det trygt å gå ut om kveldene og du ender opp som fange i eget hus. Familiemedlemmer bor ofte langt fra hverandre. Når de fleste stenger seg inne i sine egne leiligheter opphører den nabohjelpen og sosiale omgang som ofte finnes i nabolag. I slike situasjoner mente en delegat at medlemskap i en menighet kunne være en hjelp.

Jeg har mistet venner siden jeg ikke har råd til å delta i aktiviteter. Selv det å delta i selvhjelpsgrupper krever tid og penger, jeg mangler både tid og penger, kan ikke delta i debatter en gang.

Jeg har ikke råd til aviser og bøker, spesielt vitenskapelig litteratur er for dyrt.

Mennesker som lever i fattigdom har ikke samme tilgang som andre på informasjon. Så... noen vet ikke hvor de skal gå for å få hjelp. Andre vet ikke en gang at muligheten til å søke om hjelp finnes.

Mangel på informasjon: Manglende tilgang på informasjon eller kunnskap om hvor du kan henvende deg om noe begrenser sterkt muligheten til å få hjelp og stønader. En av deltagerne sa det slik: "Systemet er for komplisert, jeg vet ikke hvor jeg kan få hva". På den annen side kan det noen ganger bli for mye informasjon, det blir vanskelig å sortere ut det du trenger å vite. Det økende gapet mellom de som behersker digitale medier og andre bidrar også til at noen faller utenfor.

Grunnleggende behov blir ikke dekket: Dine basale behov som tilgang på ordentlige boliger, helsetjenester og skoler blir ofte ikke dekket. Dette kan være både en årsak til og en virkning av fattigdom og sosial ekskludering. Å leve under dårlige boforhold innebærer mangel på vesentlige reparasjoner og vedlikehold, grådige utleiere, høye husleier, trangboddhet, helsefarlige tilstander som f.eks. asbest. Alt dette kan føre til familieproblemer og oppløsning av familier. Folk blir til og med tvunget til å flytte fra stedet de bor fordi de ikke har råd til å bo der lenger. Selv der det finnes bostøtteordninger, er systemet ofte for komplisert og offentlige tjenesteytere behandler deg ofte med mangel på respekt, de er ikke lydhøre til dine problemer og de opptrer på en måte som stigmatiserer deg. Ofte oppleves offentlige

tjenester som for byråkratiske med alt for mange skjemaer og koordineringen mellom ulike etater er ofte mangelfull.

Jeg har sovet i pappkartonger. Jeg hadde valget mellom å dø på gaten eller å ta tilbake livet med mine egne hender. Jeg oppsøkte sosialkontoret for å få hjelp til å finne en bolig. Jeg ble møtt med et enormt byråkrati. Jeg måtte fortelle min livshistorie mange ganger, gang på gang, og det tok flere år før jeg ble tildelt et sted å bo.

Husene vi bor i er ren slum, likevel må vi betale i dyre dommer for leie, gass og strøm. Men trenger vi å få noe reparert vil ikke bolig tjenesten komme fordi de synes husene ikke er verdt å reparere. Og de ønsker ikke å oppsøke området.

I Spania står turistleilighetene tomme i lavsesongen. På den andre siden finnes en masse hjemløse uten tak over hodet. Hvordan kan vi forklare denne urettferdigheten for våre barn?

Jeg har ikke råd til å reparere mitt ødelagte TV.

Rasisme og diskriminering; Rasisme og andre former for diskriminering fører til økt isolasjon og følelse av å være ekskludert og er en årsak til fattigdom. Diskriminering kan anta ulike former: vold og misbruk, respektløs behandling fra tjenesteytere, utelukkelse fra bolig- og arbeidsmarkedet. Asylsøkere, innvandrere og flyktinger opplever ofte en dobbelt diskriminering. De opplever at deres tilgang på jobber, offentlige tjenester og bolig forverres ytterligere gjennom diskriminering. Det å ha mørk hudfarge, et utenlandsk klingende navn eller å snakke med fremmed aksent er ofte allerede nok til å bli avvist av en som leier ut boliger.

Jeg leter etter arbeid. Jeg gjør virkelig alt i min makt for å finne en jobb... hva skal jeg si? Jeg ønsker å jobbe. Jeg er ung. Jeg vil ha en jobb og hver dag opplever jeg at jeg er fattig. Vi blir diskriminert fordi vi er av sigøynerslekt.

Jeg bruker uttrykkene hvite og mørke barn fordi det er slik de prater om oss..De kaller oss svartinger men vi hører til i det tsjekkiske samfunnet. Vi er født her. Vi har gått på skole her.

Mangelfulle ressurser: Ofte, særlig hvis du lever i en av de nye medlemsstatene kan det å leve på en lav inntekt være ekstremt vanskelig og hardt og du mangler de mest grunnleggende ting. Dette er spesielt tilfelle for grupper som sigøynere og innvandrere uten dokumenter. Prisen for nødvendige tjenester som vann, oppvarming og strøm stiger stadig. Bor du i et av de rikere landene er kan hende ikke din situasjon så ekstrem, men du kan likevel mangle en anstendig livskvalitet og være utelukket fra å delta i samfunnets sosiale tilbud og å ta del i fritidsaktiviteter. Er du fattig har du ikke råd til sunn mat, nye klær, å ta deg ferie, gå på en pub eller kafé, se kino- eller teaterforestillinger eller gå ut for å danse. Du har ikke råd til å be venner hjem på et måltid, du har ikke råd til medisiner, du kan ikke gå til tannlegen. Er det ikke en lavpriskjedebutikk i nærheten må du kanskje handle i nærbutikker med høye priser slik at dine levekostnader blir unødvendig høye. Du lever på en knivsegg. Uventede hendelser som langvarig sykdom, at dyre husholdningsmaskiner går i

stykker eller at du blir arbeidsledig kan ødelegge familiebudsjettet. Du har ingen ting i reserve, ingen sparepenger. Du lever fra dag til dag.

Mangel på tilstrekkelige midler kan inntre fordi du mottar for lav sosialhjelp eller annen stønad eller fordi du ikke er berettiget til støtte enten det nå skyldes alder eller mangel på dokumenter. Eller kanskje du er arbeidsledig eller i en usikker lavlønnsjobb. Mangel på midler kan føre til at du blir gjeldsslave og noen ganger leder dette til at du blir utnyttet, tvunget til kriminalitet eller prostitusjon.

Jeg har bare råd til billig mat, frukt og grønnsaker til barna blir for dyrt, fisk har jeg ikke råd til, "helsekost" er for dyrt for meg.

Problemet er ikke at vi blir blakke i blant. Det virkelige problemet er at vi lever hele livet på denne måten og at våre barn også vokser opp til et slikt liv.

Hver gang jeg forteller min livshistorie til en sosialarbeider får jeg masse medfølelse, men reglene står i veien for effektiv hjelp.

Hvis du ikke har jobb eller annen inntekt, eller bare minsteinntekt, så har du ikke råd til å betale husleien.

På grunn av arbeidsledighet kan vi ikke kjøpe noe pent til huset. Vi kan ikke låne i banken eller få kreditt. Når du er registrert som arbeidsledig vil ingen gi deg et lån.

Dårlig helse: Du kan få fysiske og psykiske helseplager av stresset som følger med fattigdom og diskriminering. For noen papirløse flyktninger gjøres situasjonen verre av at de ikke har tilgang til helsetjenester (med unntak av akutt nødhjelp). I noen land nekter leger og tannleger å ta imot pasienter som ikke kan betale for medisiner. Og prisnivået på medisiner og andre helseprodukter er et problem for mange. Det forekommer også eksempler på diskriminering i forbindelse med helsetjenester.

Maktesløshet: Når du lever i fattigdom føler du avmakt og at du ikke har noen valgfrihet fordi du ikke har noen innflytelse på avgjørelser som angår din livssituasjon. Du føler deg stigmatisert og at du har skylden for din situasjon. Du har lite håp om et bedre liv. Du kan ikke flytte fordi det er for kostbart og ville medføre stor gjeldsbyrde.

Måten folk stirrer på deg er nedverdiggende. Du blir ikke betraktet som et menneske.

Jeg har ikke sett noen bedring på flere år. Jeg har ingen fremtid.

Jeg føler meg litt som Don Quixote. Jeg kjemper mot vindmøller her og der og det er ikke noe reelt håp lenger.

Økende avstand: Gapet mellom rike og fattige øker. Inntektsforskjeller blir større. Dette ikke bare på grunn av avstanden mellom de som har arbeid og de som står utenfor arbeidsmarkedet. Det økende antall dårlig avlønnete jobber som ikke er tilstrekkelig til å løfte folk ut av fattigdommen er også et problem. Avstanden øker også på andre områder. Den omsegripende privatiseringen av nødvendige varer og tjenester fører til økte priser og avgifter slik at de med lave inntekter ikke kan betale

og dermed gjør mindre bruk av dem. Noen tjener masse penger på å kjøpe og selge bygninger mens andre ikke kan finne et sted å bo som de har råd til. Minstelønnen er for lav til at man har råd til å kjøpe seg en bolig og utkastelser øker i antall fordi folk ikke lenger har råd til å betale husleien. Salg av kommunale leiligheter reduserer mulighetene for mennesker som lever på lave inntekter. Økte egenandeler på helsetjenester, medisiner og tannlegebehandling minsker tilgangen for de fattige. Mangelen på billig offentlig transport betyr at de fattige blir mindre mobile. Dermed får de færre muligheter til å delta i samfunnslivet. Økende kostnader for å delta i sosiale og kulturelle aktiviteter pluss idrett og sport begrenser de fattiges samfunnsdeltagelse ytterligere.

Inadekvate og utrygge arbeidsplasser øker i omfang: For mange er tilbudet på tilfredsstillende arbeid meget begrenset. Arbeidet er ofte dårlig betalt og usikkert med tanke på varighet og gir få muligheter til å kjempe seg ut av fattigdommen. Ytterligere vanskeligheter oppstår gjennom diskriminering og rasisme, spesielt for sigøynere, asylsøkere og innvandrere uten nødvendige dokumenter, men også for enslige mødre og funksjonshemmede personer. Dette tvinger noen inn i irregulære og illegale jobber. Kutt i arbeidsmarkedstiltak og dagpenger som ikke tar hensyn til om skikkelige arbeidsplasser er tilgjengelige, fører også til utbytting og at folk tvinges inn i dårlig betalte jobber. Ofte tar ikke arbeidsmarkedsetaten hensyn til at enkelte jobber ikke er en realistisk mulighet for noen jobbsøkere med spesielle problemer. I mange tilfeller er ikke tilbudet av ledige stillinger tilstrekkelig og det å være arbeidssøker betyr ikke automatisk at det er lett å finne jobb. Utflaggingen av bedrifter til fremtidige medlemsstater og andre steder med billig arbeidskraft skaper ny arbeidsledighet. Det ligger også et potensial for negative sosiale virkninger for de landene bedriftene flytter til.

Hvis jeg forteller hvor jeg bor er jeg allerede sikker på å bli diskriminert når jeg søker en jobb.

Jeg har hverken arbeid eller bopel. Hvordan kan jeg forme mitt liv når jeg ikke får arbeid?

Jeg må innrømme at jeg jobber svart og det er ikke fordi jeg ønsker det eller at det er en bra ting. Jeg er fullstendig klar over konsekvensene, men det er den eneste måten jeg kan få en jobb på.

Bekymringer for barnas fremtid: Mange foreldre er bekymret for at barna skal savne de samme tingene i oppveksten som de selv gjorde. Det er ikke bare det at barn kan mangle grunnleggende goder eller ikke ha tilgang til nødvendige tjenester, men at de også mangler muligheter til å delta i normale sosiale, kulturelle aktiviteter som lek, idrett og andre fritidssysler. I mange tilfeller avstår foreldre fra visse tjenester for å kunne være i stand til å skaffe barna mat og utdanning.

EU må gjøre noe for barna. Hva er meningen med livet mitt hvis jeg ikke kan gi barna mine en fremtid?

Barnefattigdom er et veldig viktig spørsmål for meg, det er nettopp det vi må snakke om ... Vi må ikke tillate at de får det samme livet som oss, vi må gjøre alt som står i vår makt for at de skal få et bedre liv.

Barnefattigdom er diskriminering.

Det er umulig for meg å la barna ta med sine venner hjem, huset er for lite. Så i sin tur blir ikke mine barn invitert til sine venner. På den måten blir også barna mine ekskludert. Vi tvinges til å leve et liv i skjul.

Barna mine kan ikke delta på skiferier som skolen arrangerer eller på språkkurs i utlandet. Opplæring til livslang læring er umulig på grunn av utgiftene. Jeg har ikke råd til kulturelle aktiviteter.

Barna vil arve min fattigdom.

3.3 Hva trenger man for "det gode liv"?

Vi er trette av prat og ingen resultater. Politikerne må engasjere seg. Vi vil se fremgang, vi ønsker resultater og konkrete handlinger. Vi vil vite hva EU gjør for å løse fattigdomsproblematikken. Det å reise hit krever en enorm innsats fra vår side. Vi tar en risiko og ønsker å bli tatt på alvor av politikerne.

Vi må ta demokratiet tilbake. Vi må være klar over at vi har rett til å være sinte og rettt til å bekjempe urettferdighet og fattigdom.

Menneskerettigheter og verdighet for alle

Det mest fundamentale for å kunne leve et godt liv er respekt for menneskerettigheter og verdighet for alle uansett etnisk opprinnelse, religion eller legale status. Ethvert individ og hennes historie må telle med. Regjeringer må garantere sosiale rettigheter. Selv om frivillige organisasjoner kan spille en viktig rolle gjennom å yte tjenester og skape muligheter, er det regjeringenes oppgave å regjere og å sikre at kompetanse i sosialpolitikken er på plass.

En adekvat minimumsinntekt:

I en så rik del av verden som EU utgjør, burde alle borgere garanteres en minimumsinntekt. En minsteinntekt som er tilstrekkelig til å betale regningene, spesielt husleie og daglige utgifter, inklusive sunn mat. En slik minimumsinntekt burde også være høy nok til at alle kan leve et liv med menneskelig verdighet. Det er således ikke nok med midler til å dekke de grunnleggende behov, også deltagelse i samfunnsliv og kultur samt muligheter til personlig utvikling burde være tilgjengelig for alle. Dette krever ikke bare økt sysselsetting, men en mer rettferdig fordeling av godene. All medlemsstater burde ha en minsteinntektsplan og burde yte sosialhjelp til de som ikke kan arbeide. Slike stønader burde ligge på et adekvat nivå. Beløpet burde fastsettes med henblikk på blant annet økende utgifter for foreldre når barna blir eldre og trenger mer, og også de tilleggsutgifter som f.eks. funksjonshemmede og langvarig syke har. Unge mennesker under 25 burde ikke falle utenfor de sosial støtteordningene. Stønader og minsteinntekt burde oppjusteres i takt med økte husleiekostnader samt prisen på varer og tjenester som vann, gass og elektrisitet.

Det er nok av penger, men vi trenger en bedre fordeling av godene.

Obligatorisk lovgivning mot diskriminering

Det er vesentlig å innføre strenge lover mot diskriminering som også håndheves strengt, slik at retten til arbeid og lik tilgang på tjenester sikres alle. Også illegale innvandrere, sigøynere og funksjonshemmede. Lovgivningen må følges opp av økt solidaritet mellom ulike grupperinger av fattige slik at politisk ekstremisme og rasisme ikke får grobunn. Det er nødvendig å motarbeide høyreekstremistenes forsøk på sette de forskjellige grupper av fattige opp mot hverandre. Et godt eksempel på en slik politikk mot splittelse fant sted i Nederland der en kvinneorganisasjon bragte kvinner fra forskjellige kulturer sammen. Som en delegat forklarte: "... på denne måten lærer vi om hverandre og hverandres kultur. Når vi lærer hverandre å kjenne lærer vi å sette pris på hverandre." En slik sammenføring av svært forskjellige kulturer er imidlertid ikke lett siden en del kvinner ikke er vant med å tenke og å bestemme selv, så en del har falt fra. Fra Belgia trakk man frem loven mot rasisme (Moreau-loven) som pålegger den som diskriminerer bevisbyrden. I Ungarn har man inkludert sigøynerne i den nasjonale handlingsplanen, noe som ble trukket frem som et annet positivt eksempel. Planen innebærer også statlige midler til å arbeide mot diskriminering og innføring av et system som garanterer utsatte gruppers rettigheter. Også fri rettshjelp til de som blir diskriminert er garantert i planen.

Tilgang på anstendig arbeid

Mulighet for å få ordentlig og sikkert arbeid er en hovedvei ut av fattigdommen for mange, men ikke alle. Skikkelig betalt arbeid muliggjør at man blir en aktiv deltager i samfunnslivet. Sysselsettingstiltak må understøttes av passende opplæringsprogram, støtte fra sosialtjenesten og fleksible inntektstilskuddsordninger. Arbeidsgivere som betaler marginaliserte grupper under minstelønn bør straffeforfølges. Voksne som gjennomgår kurs og opplæring må få godkjente eksamensbevis slik at de virkelig får en ny sjanse. Slike kurs må også føre frem til virkelige jobber ellers skapes bare frustrasjon. Fra Polen fremhevet man Barka-stiftelsens sosiale kooperativer og kurssentre, som gir støtte og rådgivning, som eksempler på tiltak som har hjulpet folk tilbake i arbeid. Et annet vellykket eksempel er fra Spania der sekretariatet i en organisasjon for sigøynere tilbyr opplæring for målgruppen slik at disse senere kan integreres på en profesjonell måte. Fra Spania rapporteres det også at de spesielle Sysselsettingssentrene som får incentiver for å ansette folk, har lykket godt. I Italia har man gode erfaringer med et initiativ i lokalsamfunnet Enzitetto utenfor Bari. Her fokuserte man på å styrke kvinners muligheter gjennom utvikling av kurstilbud, støtte-nettverk og selvhjelpsgrupper, noe som har hjulpet kvinnene til personlig utvikling slik at de har klart å komme seg over i lønnet arbeid. På Malta har et samarbeidsprosjekt mellom Richmond-stiftelsen og en arbeids- og opplæringsorganisasjon resultert i et opplegg med personlig trening for folk med psykiske problemer. Målsettingen er at dette skal resultere i økte muligheter for deltagelse i arbeidslivet.

EU og de enkelte regjeringer må også sette fokus på problemet med utflagging av bedrifter til land der kostnadsnivået er lavere. EU bør ikke tillate at subsidierte foretak flytter ut. Siden dette likevel skjer, må man i det minste kreve at subsidiene betales tilbake.

Tak over hodet

Anstendige boliger til fornuftige priser er svært viktig. Dette fordrer at det investeres mer i sosial boligbygging. Disse boligene bør imidlertid ikke plasseres i ghettoer eller i dårlige nabolag, de bør snarere spres rundt i området. Konsentrasjon av sosialboliger kan føre til stigmatisering og at beboernes mulighet til å få arbeid reduseres.

Myndighetene må innføre husleieregulering og føre oppsyn med utkastelsesprosedyrer. Spekulasjon som fører til prisstigning på boligmarkedet bør beskattes og man må forsikre seg om at tomme bygninger stilles til rådighet for dem som trenger et sted å bo. Dårlige utleierytelse bør straffeforfølges. Bostøtten må økes til et realistisk nivå og folk med lav inntekt må få hjelp til betale depositumet som ofte utgjør tre måneders husleie. Den offentlige boligformidlingen må drives på en måte som viser respekt for menneskene som benytter den. Sosialkontorene må drive forebyggende arbeid slik at utsatte grupper som kvinner, innvandrere og ungdommer mellom 18 og 25 som kommer fra oppløste hjem eller forbedringsanstalter ikke havner rett på gaten. Det må opprettes et formidlingsprogram for problematiske grupper for å lette deres adgang til å få leie bolig.

Eksemplet fra Belgia med offentlige utleiekontorer ble trukket frem som en økende suksess. NGO-er leier hus på det private markedet, de stiller garantier for leien og tar på seg vedlikehold. Så leier de ut husene til de grupper som ikke har adgang til det private leiemarkedet. Fra Spania ble det fortalt om positive erfaringer med tilbakeflytting til forlatte landsbyer der små vellykkete foretak var blitt startet av de nye innbyggerne. I Danmark finnes det en bevegelse for hjemløse som tar ansvar for folk ved å gi dem mat og husvære i 52 bosentre, her får de også hjelp til å slåss for sine rettigheter. I Luxemburg finnes en del vellykkete boligorganisasjoner som ble trukket frem som eksempler til etterfølgelse. På Malta finnes det subsidierte boligprosjekter som har mennesker med psykiske problemer som målgruppe. Her hjelper man folk som er avhengig av kontakt med psykiatriske institusjoner, men som ikke har behov for å bli innlagt. Man stiller husvære til rådighet for dem som lever ute i samfunnet for å hindre at disse får tilbakefall.

Tilgang på nødvendige tjenester

Livsnødvendige tjenestetilbud må være oppdaterte, effektive og lokalt tilgjengelige. For å unngå stigmatisering av enkelte grupper og for sikre en anstendig standard på tjenestene bør de være universelle og ikke målrettet mot spesielle grupper. Tilbudene må avbyråkratiseres og tilbudene fra ulike etater må koordineres. Informasjon om tilbudene må gjøres bedre tilgjengelig for publikum. Dessuten må tjenesteyterne, særlig de som arbeider i mottakene, respektere klientenes rettigheter. Dette innebærer bedre opplæring for å få bukt med fordommer. Folk som selv har opplevd sosial ekskludering bør og kan trekkes inn i dette arbeidet.

Utdanning: Like muligheter til utdanning er et springbrett for livslang læring og et bedre liv. Også høyere utdanning og opplæring i bruk av IKT er viktig og bør være gratis og tilgjengelig for alle. Utdanningssektoren må styrkes og det bør tas skritt for å trekke foreldrene mer med. For tenåringsmødre som avbryter skolegang og som på det vis står i fare for å videreføre fattigdommen til sine barn, må det utvikles

prosjekterer som sikrer at de ikke marginaliseres og at de blir sikret en fremtid. Spesielle tiltak må gjøres, slik man har gjort i Belgia for å oppmuntre fattige foreldre til å la barna fortsette skolegangen, i stedet for at de tas med på gaten for å tigge sammen med foreldrene. Fra Spania trakk man frem et prosjekt som tok sikte på å gi økonomisk støtte til videregående utdanning for sigøyneryngdom. Sigøynerynkretariatet gir både økonomisk støtte til høyere utdanning og organiserer møter mellom disse elevene og studentene, familiene deres, lærere og administrativt personale.

Helsetjenester: Tilgang på grunnleggende helsetjenester, inklusive tannpleie, må garanteres alle. Videre må de store ulikhetene som for tiden råder innenfor EU utjevnes, kanskje gjennom å etablere minimumsstandarder. Det må bli slutt på at enkelte grupper som f.eks. hjemløse diskrimineres når det gjelder å få avtale hos en lege. Økt oppmerksomhet må gis til helseopplysning, preventive kampanjer og adgang til sunn kost. Alternative behandlingsmetoder må også refunderes og også her må reglene harmoniseres. Fra Andalusia trakk man frem praksisen med gratis tannlegebehandling for barn. I det store og det hele er det et påtrengende behov for at antall gratis tilbud økes.

Barnepass: Det er viktig med daghjemsplasser til overkommelige priser med tanke på å legge forholdene til rette for deltagelse i både arbeidslivet og i samfunnet ellers. Også for barnas utvikling er slike tilbud viktige. I Sverige er det frie daghjemsplasser for de arbeidsledige, noe som ble fremhevet på den positive siden. Et annet godt eksempel er Casas Nana i Cordoba i Spania. Disse barnehageplassene er støttet av kommunen og har som mål å gi hjelp til mødre med å finne arbeid, starte egen virksomhet eller få seg en utdanning. Ved å tilby barnepass til rimelige priser sikter man mot å gjøre kvinner i stand til å kombinere arbeid og familie.

Transport: Adgang til gratis eller billig offentlig transport er viktig for å kunne holde kontakt med venner og familie, og for å kunne lete etter arbeid. På landet er det nødvendig med spesielle tilbud for å sikre at transport er tilgjengelig for folk som lever i isolerte områder. Her trakk man frem Irland som et positivt eksempel, der har man utbygget kollektivtrafikken i landlige områder og sørget for gratis transport for eldre. I byen Vitoria i Spania deler kommunen ut gratiskort til behovstrengende som har vært under beskyttelse av NGO-er i mer enn seks måneder.

Sosialhjelp: Det er et stort behov for støtte til personer og familier som kjemper for å overleve. Her pekte man på at både offentlige tjenester og frivillige organisasjoner har en viktig rolle å spille. I mange land må imidlertid sosialhjelpsnettverk styrkes og gis mer ressurser. Offentlig sosialhjelp må også fokusere mer på den enkeltes behov og ikke bare komme med standardreaksjoner. To eksempler til etterfølgelse ble nevnt: Robin Hood-huset i Norge og sosialhjelpsentrene i Portugal.

Kultur, idrett og fritid: Mulighet til å delta i kulturelle og kreative aktiviteter for en rimelig penge er essensielle ingredienser i det gode liv. Også idrett og andre fritidsysler hører med her. Dessverre ser man litt for ofte at folks kultur blir møtt med manglende respekt og det er lite støtte å få for personlig utvikling. Retten til å ha en meningsfull fritid er like mye en rettighet som det å få sine basale behov dekket. Det må bli mer oppmerksomhet rundt tiltak for å involvere folk i kulturaktiviteter og slike aktiviteter må bli mer desentraliserte, ikke bare finnes i bykjernene. Det ble også reist

krav om flere offentlige områder i nabolagene der folk bor i form av velholdte og rene parker og grøntområder.

Fra Frankrike trakk man frem gratis adgang til museer, bibliotek og universiteter. I Wien har man et "Kulturpass" og i Linz noe som kalles "Aktivpass", som gir fattige fri adgang til enkelte teatre. Ved Universitetet i Brno i Tsjekkia er det et eget fakultet som arbeider med å utdanne sigøynere på alle trinn fra grunnskole til universitetsniva. I Belgia utstedes "kultursjekker" i de fransktalende områdene, også i Flandern bevilges det midler for å muliggjøre deltagelse i kulturelle aktiviteter.

Tilgang på informasjon: Adgang til relevant og forståelig informasjon om rettigheter, tjenestetilbud og muligheter er vesentlig for å kunne overleve og å lede et selvstendig liv. Her satte man søkelyset på den viktige rolle frivillige organisasjoner spiller når det gjelder å fremskaffe og å gjøre informasjon tilgjengelig for publikum. Informasjon fra det offentlige er selvsagt også nødvendig. Hjemmesider på Internett og Internett-kaféer spiller en stadig større rolle for å spre informasjon. Derfor er mer opplæring i bruk av datamaskiner, også og kanskje særlig for de eldre, av stor betydning.

Sosiale nettverk: Nettverket rundt en familie som lever i fattigdom kan være helt vesentlig når det gjelder å klare utfordringene med å overleve. Slike sosiale nettverk kan bestå av foreldre, besteforeldre og også naboer. Slike mellommenneskelige forhold bygger på gjensidig respekt og medfølelse og kan være en erstatning for hjelp og tjenester som familien ikke har råd til å kjøpe.

Jeg kan ikke komme meg ut de neste tre ukene fordi nabokona skal reise bort og da har jeg ikke som kan passe barna mine. Jeg har vært heldig. Hun har bodd ved siden av meg i 30 år. Dette forholdet er mer nært enn hva jeg har til mine slektninger ... Hun spør meg til og med hver eneste dag om jeg har fått meg noe å spise.

3.4 Styrking av den sosiale inkluderingsprosessen

Forbedring av NAP/inkludering

Mer medvirkning: Medvirkning av mennesker som opplever fattigdom og de frivillige organisasjonene som representerer disse i det forberedende arbeidet, men også i iverksettelsen og evalueringen av de nye nasjonale handlingsplanene for sosial inkludering (NAP/Inkludering) må utvides og styrkes. Man må gå fra bare offentlige møter til virkelig medvirkning i forhandlinger og utarbeidelse av planene. Aksjonsplanene må legge stor vekt på å investere i tiltak som setter folk i stand til å ta kontroll over egen livssituasjon.

Positive eksempler på at frivillige organisasjoner kan delta i utformingen av planene har man bl.a. fra Polen, Storbritannia og Hellas. Det ble foreslått opplæring av offentlige tjenestemenn i medvirkningsteknikker som en fremtidig vei å gå.

Mer fokuserte planer: Planene har ofte vært for vage og vanskelige å forstå. Neste NAP-runde må bli mer konkret, bedre fokusert og inneholde klare forpliktelser, slik at effektiviteten økes. Folk må bli overbevist om at deres medvirkning vil føre til at man oppnår virkelige resultater.

Mer forståelige: For fremtiden må det gjøres større anstrengelser for å gjøre handlingsplanene lesbare og forståelige for dem de angår. Det må brukes klar tale, ikke teknisk og byråkratisk sjargong. Rent praktisk bør det også brukes større skrift for å lette lesningen av dokumentene.

Hele systemet: Forberedelsene til NAP-runden må involvere hele det politiske systemet og samordne ulike områder av politikken. Det man absolutt ikke trenger er en tilnærming som tar sikte på å finne nødløsninger på krisesituasjoner, man er i behov av et integrert sett av politiske tiltak for å bedre tilgangen på tjenester og for å sikre alles rettigheter.

Aktivisering er ikke nok: Handlingsplanene bør ta hensyn til hele spekteret av behov som må oppfylles for at det gode liv skal bli virkelighet for alle, man må ikke bare fokusere på aktivisering. Sikring av sosiale rettigheter og anstendige boliger for alle ble spesielt nevnt som prioriterte oppgaver.

Prioritering av sigøynere: Spesiell oppmerksomhet bør rettes mot diskrimineringen av sigøynere. Her må ekstra ressurser settes inn for å få denne gruppen inn i arbeidslivet og å sørge for at de får skikkelige boforhold.

Forebygging viktig: Det ble understreket at NAP-runden ikke bare bør ta for seg allerede eksisterende problemer, men at man også må satse på å hindre at nye blir utsatt for sosial ekskludering. Handlingsplanene må ikke bli et slags barmhjertighetsarbeid som bare reparerer skader som allerede er oppstått. Planene bør handle mer om å sikre medborgerlige rettigheter slik at alles ukrenkelige rett og verdighet garanteres. I sammenheng med forebygging av nye problemer bør spesiell oppmerksomhet rettes mot nye utsatte grupper slik som ungdom som ikke klarer å skaffe seg et sted å bo, mennesker som skiller seg og pensjonister. Selvsagt må det også jobbes for at barn ikke vokser opp i fattigdom.

Sett søkelyset på privatiseringen: Virkningene av privatiseringen av nødvendige tjenester som vann, gass og elektrisitet må få større oppmerksomhet.

Evaluering og kontroll: Man må styrke kontroll- og evalueringsrutinene; hva har egentlig kommet ut av handlingsplanene? De fattige selv må delta i vurderingen og EAPN må trekke dem med når man skal gi rapport til NAP-møtene.

Sosial inkludering må bli en hovedsak i EUs fremtidige politikk

I fremtiden må spørsmålet om sosial inkludering få en stor plass på alle områder av EUs politikk. Dette gjelder selvsagt i økonomisk politikk og i arbeidsmarkedspolitikken, men også på områder som kultur og transport.

Utvikle læring og utveksling av erfaringer

Utvexling av læring, kunnskap og praktisk kompetanse er selvsagt av stor verdi. Støtte til slike prosesser må fortsatt være en viktig del av den sosiale inkluderingsprosessen i EU. Fra arbeidsgruppene ble det fortalt om mange eksempler på god praksis, bare et fåtall av disse får plass i denne rapporten. I løpet av diskusjonene ble

det utkrystallisert en del praktiske forslag til hva man skal lete etter for å kunne identifisere vellykkede tiltak og aksjoner. Hovedkriteriene vil være at tiltakene:

- er fundert på presist utformede og bestandige lover som kan håndheves fordi tilstrekkelige midler bevilges til formålet
- fremmer godt samarbeid mellom aktører og NGO-er
- utvikler en brukermedvirkningskultur
- skaper solidaritet mellom de involverte institusjoner og mennesker som lever i fattigdom og mellom folk i sin alminnelighet og de fattige og en forståelse for at min velferd er avhengig av din og omvendt

3.5 Navn og tema for fremtidige konferanser

Ordet "fattigdom" må beholdes i navnet på kommende møter. Vi kan ikke gjemme bort fattigdommen på grunn av en falsk følelse av skam. Det er en urettferdighet at fattigdom finnes og at det finnes folk som lever i fattigdom. De fattige er imidlertid ikke skyld i sin fattigdom.

Du må kalle tingene ved deres rette navn. Vi skal ikke omdøpe dem som er rike. Hvorfor skal vi da forskjønne det som er helt konkret og veldig virkelig her nede på grasrota?

Hva man enn kaller det finnes det fremdeles folk som lever i fattigdom.

Fattigdom er en urett ... det er hvordan man definerer og forstår fattigdom som avgjør om folk føler seg stigmatisert av ordet "fattigdom".

Noen av deltagerne følte at navnet på møteserien "alleuropeiske møter for folk som opplever fattigdom" er stigmatiserende og foreslo alternative betegnelser. Imidlertid var det flertallets syn at det er viktig å beholde ordet "fattigdom" i tittelen siden det er et meget sterkt og mektig ord. Det er nødvendig å gjøre fattigdommen i EU synlig. Et annet synspunkt var at fokus for konferansene burde være et møte mellom offisielle representanter for EU og mennesker som opplever fattigdom. Hvis dette fokus ivaretas av navnet bør det beholdes. Det ble hevdet at tiden nå kan være inne for å fremheve de europeiske kongressene som møter for folk som nå handler og iverksetter tiltak for å utrydde fattigdommen.

4. PANELDEBATT

Etter presentasjonen av hovedpunktene og konklusjonene fra arbeidsgruppene, fulgte en paneldebatt. Panelet besto av representanter for Europakommisjonen (Jérôme Vignon), Sosialkomitéen (Elise Willame), Den europeiske økonomi- og sosialkomité (Nicole Prud'homme) og EAPN (Letizia Cesarini Sforza). Åtte spørsmål som delegatene hadde blitt enige om under gruppediskusjonene ble forelagt panelet av frivillige talsmenn for de ulike arbeidsgruppene. Deretter fulgte videre spørsmål, kommentarer og erklæringer fra forsamlingen.

Minimumsinntekt

Hvordan kan Kommisjonen oppmuntre medlemsstater som ikke har slike slike ordninger til å innføre minimumsinntekt, og hvordan kan allerede eksisterende ordninger som ikke er adekvate forbedres? Hva ligger i begrepet "flexicurity" og hvordan kan dette prinsippet håndheves i land som ikke har minimumsinntektsordninger eller minstelønn?

Jérôme Vignon innledet sitt svar med å fortelle hvor imponert han hadde blitt over plakatpresentasjonene og rapportene fra gruppediskusjonene. Han sa at det ville ta ham litt tid å fordøye alt som var blitt presentert.

Når det gjaldt spørsmålet om minimumsinntekt forklarte han at EU og alle unionens institusjoner har verktøy tilgjengelig i det traktaten muliggjør at det stemmes frem lover som sikrer at de som står fjernest fra arbeidsmarkedet vil få sine grunnleggende behov dekket av et minsteinntektssystem. I februar inneværende år relanserte Kommisjonen et initiativ om dette grunnleggende inntektsspørsmålet som har ligget dødt i de siste fem årene. Første stadium er en konsultasjonsprosess som trolig vil føre til at Kommisjonen tar et nytt initiativ på dette området. Han påpekte at dette imidlertid er en vanskelig prosess og at det er nødvendig med vidtgående diskusjoner før Kommisjonen kan komme med et lovforslag.

Han redegjorde for hvordan alle medlemsstatene i konsultasjonsdokumentene blir bedt av Kommisjonen om å behandle spørsmålet om å innføre en rimelig minimumsinntekt som vil kunne møte de behov og krav som har blitt reist. Denne anmodningen har gått ut til både de land som allerede har en slik ordning og de som hittil ikke har det. Et slik system bør være i henhold til den definisjon som Kommisjonen har skissert, en definisjon som fastsetter tre grunnleggende vilkår. For det første bør en slik minimumsinntekt legges på et tilstrekkelig høyt nivå til at alle sikres et anstendig liv og at menneskerettighetene ivaretas. Dette må gjelde ubetinget. En minimumsinntektordning er til for å sikre deg et verdig liv. Det andre vilkåret er at alle som er i stand til å arbeide blir hjulpet til å finne en jobb. Slik sett kan det å garantere en minimumsinntekt pares med visse aktiviseringstiltak som øker en persons mulighet for å finne en ordenlig jobb. For det tredje må et slikt minsteinntektssystem være alfa og omega i et effektivt sosialstønadssystem som dekker alle de områder som er nevnt i grupperapportene. Slik som bolig, helse, transport, livslang læring, kultur og idrett. Han poengterte at hvis folk skal kunne leve et anstendig liv og være fullverdige medlemmer av samfunnet med tilgang på alle tjenester, er det essensielt at disse tre prinsippene som er nedfelt i Kommisjonens dokument følges.

Når det gjelder utfallet av de pågående konsultasjoner sa han at hvis alle parter kommer til den konklusjon at verbale incentiver ikke er nok og at den åpne koordineringsmetoden (OMC) for sosial sikkerhet og inkludering ikke er tilstrekkelig til å garantere alle en adekvat minimumsinntekt, og at det fremdeles gjenstår et behov for å etablere et minimumskrav for alle medlemsstater, så vil Kommisjonen fremlegge et lovutkast. Dette vil bli gjort med hjemmel i klausul H i paragraf 137 i traktaten. Lovforslaget vil bli vedtatt eller forkastet etter vanlige regler for avstemning, det vil altså kreves en flertallsbeslutning. Slik sett er det altså mulig for EU å etablere et juridisk grunnlag for sosial rettferdighet og omfordeling innenfor unionen.

Herr Vignon fortsatte med å advare delegatene om at et slikt resultat ikke nødvendigvis vil bli ønsket velkommen av alle. I forbindelse med denne saken har ikke alle vært like positive til en tilnærming på EU-nivå, mange har henvist til subsidiaritetsprinsippet og gjort seg til talsmenn for at et eventuelt minsteinntektssystem må komme som et resultat av interne nasjonale prosedyrer. Det er videre slik at en del av de landene som for øyeblikket ikke har en slik ordening, vil finne det meget kostbart å innføre den. Noen stater har argumentert med at de for tiden har andre, mer påtrengende problemer å handskes med. De ser seg nødt til å prioritere sine knappe ressurser til f.eks. helse og sosialhjelp. Til dette vil Kommisjonens svar være at sosial rettferdighet ikke bare er et spørsmål om sosialpolitikk. EU har allerede kompetanse i økonomiske spørsmål og i forhold til skattesystemer og budsjettunderskudd. Hvis EU kan be medlemsstatene om å følge visse regler for budsjettpolitikk, hvorfor kan man ikke også i den forbindelse be dem om å ta høyde for et minsteinntektssystem i deres budsjettdebatter? Det kan gjøres til et topprioritert spørsmål på medlemslandenes agenda når det gjelder sosial- og budsjettpolitikk. Således konkluderte han med at EU-kommisjonen har fremsatt helt rimelige og fornuftige forslag på dette området, forslag som er på linje med det som har kommet frem på herværende konferanse.

NAP/inkludering

Hva kan Kommisjonen og medlemsstatene gjøre for å øke medvirkningen fra de som opplever fattigdom i forberedelsene til de nasjonale handlingsplanene? Vil fremtidige NAP-er bli tilstrekkelig fokuserte og effektive til å sikre at hovedmålsettingen om å gjøre virkelige fremskritt på veien mot å utrydde fattigdom og sosial ekskludering innen 2010 blir oppnådd?

Som svar på dette uttalte Elise Williame at i likhet med Nice-målsettingene legger de nye vekt på at det er viktig med medvirkning for å skape større sosial inkludering. Hun medgikk at graden av medvirkning varierer svært fra land til land. Videre mente hun at deltagelsen fra de fleste medlemsstatene på denne kongressen vitner om vilje til å øke medvirkningen av mennesker som opplever fattigdom. Det er imidlertid en stor utfordring forbundet med å lytte til de fattiges behov og å utforme en politikk som svar på disse behovene. Så medvirkning er ikke bare enkelt. Å trene opp offentlige tjenestemenn til å lytte til folk som opplever fattigdom og å omsette erfaringene til praktisk politikk, tar tid. Hun advarte delegatene mot for høye forventninger allerede i neste NAP-runde, men vi gjør i det minste fremskritt., vår evne og vilje til å lytte forbedres stadig. Vi ser også fremgang når det gjelder medlemsstatenes og deres regjeringers vilje til å svare på utfordringene.

Hun fortsatte med å understreke at regjeringene har blitt oppfordret til å være mye mer konkrete i sine kommende aksjonsplaner og la til at jo større medvirkning dess mer øker sannsynligheten for at forslagene som kommer ut av prosessen vil være konkrete. Hun fortalte videre at det har blitt insistert på at visse indikatorer og evalueringsmekanismer knyttes opp mot disse konkrete forslagene, slik at det blir bedre kontroll. Bedre integrering og standardisering av sosiale inkluderingsstrategier vil også føre til større fremgang på alle fronter.

Letizia Cesarini Sforza understreket at det er nå, i de kommende to måneder foran de nasjonale møtene at medvirkningen må skje. Hun oppfordret delegatene til å samarbeide med andre grupper slik som fagforeningene og å oppfordre disse til å delta. For å bli tatt på alvor vil det være viktig å være godt organisert og å forberede og presentere saksdokumenter til de nasjonale myndigheter som står ansvarlig for å utarbeide de nasjonale handlingsplanene.

Utflagging av bedrifter

Hva kan EU-kommisjonen gjøre med tendensen til at bedrifter flyttes til andre land deriblant fremtidige medlemsland? Når dette faktisk fører til fattigdom i både eksisterende medlemsland og i nye søkerland.

Nicole Prud'homme svarte på vegne av Økonomi- og sosialkomitéen som har satt søkelyset på farene ved denne tendensen. Sammenhengen mellom arbeidsledighet og fattigdom er klar. Komitéen (EESC) har uttrykt bekymring i flere notater og har satt frem forslag om å skape nye arbeidsplasser og på den måten redusere fattigdommen.

Jérôme Vignon vedgikk at spørsmålet omkring flytting av arbeidsplasser til andre medlems- og søkerland med lavere kostnader er både svært relevant og vanskelig. Men Kommisjonen kan gjøre noe. For det første har Kommisjonen sørget for subsidier for å utvikle næringslivet i spesielle regioner. Dersom en bedrift som har mottatt slik økonomisk støtte velger å flytte, kan Kommisjonen kreve disse fondsmidlene tilbakebetalt. Dette kan fungere som et motmiddel mot flytting. For det andre har man i de Økonomiske perspektiver for perioden 2007-2013 øremerket en del midler til et "Globaliseringsfond" som kan bli brukt dersom folk mister jobben pga. bedriftsrelokaliseringer. Således finnes det nye muligheter på EU-nivå til å gi assistanse til områder som blir rammet av at bedrifter flytter ut. Han advarte samtidig om det faktum at Kommisjonen ikke kan blande seg inn i den gjeldende tendens til økt frihandel og fri flyt av arbeidskraft. Men Kommisjonen kan altså gjøre noe ved hjelp av midlene fra det europeiske sosialfondet. Man kan også arbeide videre med utviklingen av "flexicurity"-systemet med tanke på å forhindre at de som mister sine arbeidsplasser faller ned i fattigdomsproblematikken. Han innrømmet imidlertid at det er langt frem til dette målet om et fullverdig sosialt sikkerhetssystem. Derfor vil Kommisjonen øke sikkerhetsnettet ved å øke minsteinntekts- og minstelønnsstandarder og å sørge for hjelp til individer som rammes. Det er i ferd med å oppstå en bredere forståelse for at det i en verden som krever større mobilitet fra arbeidsstyrken, er nødvendig med bedre sosiale sikkerhetstiltak for arbeiderne. Dette har blitt et prioritert mål for EU og for finansministerne og ikke bare arbeids- og inkluderingsministerne.

Anti-diskriminering og støtte til sigøynnerfolket

Hvordan styrke sammenkoblingen av politikken med sosial inkludering og anti-diskriminering, og mer spesielt, hva med diskriminering av sigøynere? Hvordan kan politiske tiltak mot diskriminering bli iverksatt?

Før panelet svarte på disse spørsmålene fikk representanten for sigøynnerfolket i Tsjekkia anledning til å utdype situasjonen slik den var blitt diskutert i hans arbeidsgruppe. Han tok spesielt opp muligheten for å introdusere en innkvotering av sigøynere i f.eks. juridiske, sosialpolitiske og økonomiske fora. Der ville de kunne bidra med egne meninger om spørsmålet og disse synspunktene ville kunne formidles til beslutningstakere. Han fortsatte med å påpeke at de som utformer politikken ikke må legge vekt på folks hudfarge. Dette blir fremdeles gjort. Således understreket han viktigheten av at sigøynerne trekkes med i dialoger og beslutningsprosedyrer. Dette må gjøres på en åpen måte for å motarbeide risikoen for diskriminering. Han nevnte muligheten for å bruke skjult kamera for å bevise at de ikke får jobber nettopp på grunn av sin etniske tilhørighet. Sigøynerne føler at de ikke har noen juridisk beskyttelse og at når de diskrimineres av arbeidsgivere så opplever de at domstolene ikke tror på dem. Å gjennomføre en rettsak tar alt for lang tid og koster for mye. Således ser de ingen løsning på sine problemer.

Nicole Prud'homme understreket at diskriminering rammer mange fler enn bare sigøynere, det er et problem for alle minoriteter i alle medlemslandene. Kjønnsdiskriminering må også trekkes inn i debatten. Når det gjelder innkvotering sa hun at dette fremdeles er oppe til diskusjon og det hersker for øyeblikket ingen enstemnighet om hensiktsmessigheten av dette. Det er f.eks. ingen enighet om man bør bruke innkvotering for å øke kvinnenes deltagelse i yrkeslivet. Hun var usikker på om det var mulig å oppnå enighet på EU-nivå om innkvoteringsspørsmålet enten det gjelder i forhold til kjønn eller etniske minoriteter.

Jérôme Vignon sa at Kommisjonen har en viktig rolle å spille på dette området. Det finnes allerede meget strenge lovbestemmelser angående diskriminering på etnisk eller rasemessig grunnlag. Neste år er det Europeiske året for like muligheter og dette vil fungere som en fakkel som kaster lys over denne problematikken. Det vil gi oss en mulighet til å vurdere hvor langt lovgivningen på dette området er kommet. Når det gjelder bruk av skjulte kameraer mente han at dette vil være unødvendig hvis allerede eksisterende lovgivning mot diskriminering blir tatt i bruk. Det er nemlig ikke nødvendig at den som blir utsatt for diskriminering kan dokumentere dette, siden bevisbyrden påligger den som anklages for diskriminering. Spørsmålet er om loven blir anvendt og hva Kommisjonen kan gjøre for å assistere medlemsstatene med å handle på dette området. Han viste til en undersøkelse som ble foretatt i forbindelse med samfunnsaksjonsprogrammet mot sosial ekskludering. Her kom det frem at tre ting trengs for å takle diskriminering; strenge lover, målrettede aksjoner for å støtte dem som blir utsatt for diskriminering samt forebyggende arbeid på tvers av flere områder av politikken, for eksempel innføring av minimumsinntekt. Han understreket at det ved hjelp av Sosialfondet finnes verktøy til å frembringe disse tre betingelsene dersom medlemsstatene bestemmer seg til å bruke de mulighetene som foreligger.

Letizia Cesarini Sforza sa seg enig i viktigheten av de tre sakene Jérôme Vignon hadde trukket frem, men mente at et fjerde element også er nødvendig. Folk flest må

bli bevisste om hva som skjer. Således trenger man å produsere bra informasjon for å gjøre offentligheten oppmerksom på hva som er i ferd med å skje med EUs sigøynerbefolkning.

I plenumsdebatten som fulgte hevdet den belgiske representanten at hvis det blir nødvendig å ta i bruk kvotering for å bekjempe diskriminering og å sikre innvandrernes stilling, må denne kvoteringen kun bli brukt i en overgangsperiode for å gi samfunnet mulighet til å venne seg til integreringen av innvandrere og sigøynere. Siden slik kvotering i sin tur kan bli en ny form for diskriminering bør den bare brukes i en kort periode. Han fortsatte med å si at med en befolkning der gjennomsnittsalderen stadig øker er det et stadig stigende behov for arbeidsinnvandring. Dette må imidlertid forberedes av medlemsstatene som må utvikle politiske tiltak som fremmer et inkluderende samfunn og som oppmuntrer alle kulturer til å leve sammen i harmoni. Han understreket at vi må forsøke å unngå eksklusjon, rasisme og fremmedfrykt. Han minnet forsamlingen på tragedien som hadde skjedd i Antwerpen bare to dager tidligere da et to år gammelt barn og en kvinne av afrikansk opprinnelse hadde blitt skutt. Delegationene reiste seg og avholdt et minutts stillhet i solidaritet med ofrene.

På slutten av debatten talte en representant for den tyske delegasjonen til forsamlingen på vegne av sin gruppe. Også han snakket om rasisme og diskriminering. Han oppfordret delegatene til å samle kreftene om å stå i mot alle forsøk på å utnytte problemer som arbeidsledighet, dårlige boforhold, fattigdom og sosial ekskludering til å fremme nasjonalisme, rasisme og fremmedfrykt og å skape hat, vold og utstøting. Han understreket at folk som stilles overfor slike problemer trenger støtte fra samtlige medlemsstater. Alle utsatte grupper har rett til å eksistere og å møte respekt og å få assistanse til å forbedre sine levekår.

Politikere og andre beslutningstakere må ikke se på hudfargen vår. Og de burde ta imot alle uten hensyn til hudfarge. Slik er det dessverre ikke i virkelighetens verden.

Noen ganger får du følelsen av at dyr er bedre beskyttet. Slår du en hund risikerer du å bli straffet av loven, kanskje havne i fengsel. Hvis du banker opp en av oss er jeg ikke sikker på at du alltid vil bli straffeforfulgt for det ... Jeg føler det som om hunder blir mer respektert og behandles bedre enn sigøynere.

Virkeligheten (i et Europa med stadig aldrende befolkning) er at innvandring er nødvendig for Europa og at det nå er opp til EU å forbedere seg på innvandring.

Måten vi opptrer overfor disse menneskene (asylsøkere og illegale immigranter) viser hvordan vi er. Hvis vi respekterer de grunnleggende rettighetene til mindre privilegerte grupper, og disse gruppene er sannelig underprivilegerte, vil vi få større respekt for oss selv også. For vår selvrespekt begynner med å respektere de mest underprivilegerte gruppene i samfunnet vårt.

... vi tar sterkt og klart avstand fra alle ideologier som hevder at kampen mot fattigdom og sosial ekskludering skal være avhengig av spørsmål om rase, kjønn, hudfarge, fødsel og opprinnelse, alder eller funksjonshemming.

Illegale innvandrere

Hvordan kan politikerne love at de skal utrydde fattigdommen når de samtidig lar deler av befolkningen forbli i fattigdom med henvisning til rettslige forhold? Jeg tenker her på innvandrere, immigranter som mangler dokumenter, på alle som faller utenfor loven, på de menneskene som nektes alle rettigheter, på folket uten stemme, på mennesker som brukes i økonomien men som utnyttes fordi de står uten vanlige juridiske rettigheter.

Letizia Cesarini Sforza fremholdt at nasjonale regjeringer har et lovverk å forholde seg til enten det synes rettferdig eller urettferdig. Vi må øve press for å forandre dette lovverket. Hvis du virkelig vil møte problemene med illegale innvandrere er det behov for å reflektere over hva innvandringen betyr for vårt samfunn slik at vi blir i stand til å endre våre holdninger. Vi er nødt til å innse at vårt samfunn er i ferd med å gjennomgå store forandringer. Vi trenger innvandrere, ikke for å gjøre disse en tjeneste, men ganske enkelt fordi vi trenger arbeidskraft til å gjøre de jobbene vi selv ikke vil eller kan gjøre lenger. Vi trenger dem fordi vårt samfunn er i ferd med å bli mer åpent og fordi vi tar del i globaliseringsprosessen. Vi kan ikke late som vi lever i en globalisert verden og på samme tid på vår lille tue, i et lite hjørne av verden. Vi må respektere innvandrernes rettigheter, bare da kan vi respektere oss selv.

Under den påfølgende plenumsdiskusjonen ga en delegat fra Italia en levende beskrivelse av den harde virkelighet som mange sigøynere og ulovlige immigranter lever i, og han ba om mer hjelp fra medlemsstatene men også land utenfor EU som Albania og Serbia. Han fortalte om hvordan det er å leve i en leir i Italia med en familie på åtte som har kun tyve kvadratmeter til rådighet. Han pekte på at selv om Italia er landet der paven holder til og det er et land med mange kirker og hvor mange går i kirken, lever sigøynerne i fattigdom, nærmest som rotter. Sosialarbeiderne tar så barna fra familiene fordi disse er tvunget til å tigge pga. mangel på penger eller fordi sigøynerne ikke er i stand til å sende barna på skolen. Han forklarte at mange sigøynere er fjerdegenerasjonsinnvånere i Italia og ikke lenger et "vandrende folk". De kommer fra andre land men blir ikke innvilget asyl og de mangler identitetspapirer og regnes ikke som statsborgere. De har ingen nasjonal tilhørighet, de er hverken italienerne, tyrkere, serbere, albanere eller har tilknytning til andre nasjonalstater. De har riktignok tilgang på helsetjenester, men de utelukkes ofte fra arbeidslivet. Hvis barna deres går på skolen, er det en risiko for at de vil bli hjemsendt til sine opprinnelsesland.

Privatisering av tjenester

Det sier seg selv at privatiseringen av tjenester og goder som vannforsyning og strøm ikke er spesielt gunstig for mennesker som lever i fattigdom. Hva mener Kommisjonen om det såkalte Tjenestedirektivet?

Jérôme Vignon svarte at EU-kommisjonen ikke kan sette seg imot privatisering av enkelte tjenester som tidligere var offentlige. Den legale kompetanse ligger her på det nasjonale nivå. På den annen side gir paragraf 16 i traktaten Kommisjonen anledning til å påse at allmenne interesser ivaretas enten det dreier seg om offentlige eller private tjenester eller tjenester gitt av frivillige organisasjoner. Hvis dette ikke er tilfelle som et resultat av en beslutning eller av at reglene om et felles marked

misbrukes, må Kommisjonen gripe inn. Han innrømmet imidlertid at Kommisjonen ofte ikke er tilstrekkelig informert om den aktuelle situasjonen i det enkelte medlemsland, derfor er det Kommisjonens plikt å skaffe tilveie bedre kunnskap. Han uttrykte håp om at Kommisjonens kommuniké om sosiale tjenester av allmenn betydning ville forbedre kunnskapsbasen på dette området. Dette burde føre til bedre analyseverktøy og kunnskap som Kommisjonen kan nyttegjøre seg når beslutninger fattes.

Trafficking

Hva gjør Kommisjonen for å stoppe det misbruk av kvinner og unge jenter som trafficking innebærer?

Jérôme Vignon poengterte at dette problemet har stått høyt på Kommisjonens agenda siden Amsterdam-avtalen i 1997. Kommisjonær Fratini har fått på plass en del tiltak. Det finnes et handlingsprogram for å bedre samhandlingen mellom de ulike stater på området. Han sa seg imidlertid enig i at trafficking ikke hittil har vært tatt opp i forbindelse med de nasjonale handlingsplanene for inkludering. Det kan prioriteres for fremtiden dersom folk ønsker at det skal opp på dagsordenen.

Utkast til en grunnlovmessig traktat

Er det mulig å garantere folks rettigheter på europeisk nivå med hjemmel i Europatraktaten? Hvordan kan folk settes i stand til å utøve sine rettigheter, til å møte fattigdommens utfordringer og de problemer som følger i kjølvannet av fattigdom? Kan traktatens bestemmelser være til hjelp og nytte i denne sammenheng?

Elise Williame fremholdt at det finnes en sosial dimensjon i den eksisterende traktaten, men for øyeblikket er det bare mulig å gjøre fremskritt gjennom felles og gjensidige anstrengelser. Vi kan ikke vedta noen lover om å bekjempe fattigdommen siden dette ligger innenfor medlemsstatenes kompetansesfære. Det vi nå gjør i forbindelse med Strategien for sosial inkludering er i tråd med traktatens bestemmelser. Utkastet til grunnlovstraktat inkorporerte det Europeiske Menneskerettscharter noe som innebar et gjennombrudd for tanken om å inkludere den sosial dimensjon.

Nicole Prud'homme beskrev hvordan Økonomi- og sosialkomitéen har tatt initiativ på dette området og har hatt suksess med å sette søkelys på ulike aspekter av fattigdomskomplekset, særlig når det gjelder kvinnefattigdom. For få måneder siden offentliggjorde komitéen en betenkning om alt som har med fattigdom blant kvinner i EU å gjøre. Hun vektla sterkt viktigheten av kjønnsbaserte fattigdomsindikatorer. Hun håpet også at det vil bli bevilget tilstrekkelige midler når det nye Instituttet for kjønns spørsmål blir åpnet i 2007. Det er viktig at vi gjør det som er påkrevet for å utrydde fattigdommen og å få til inkludering, spesielt når det gjelder fattigdom hos barn og kvinner. De europeiske samfunn kan ikke lenger leve med fattigdom av en slik størrelsesorden som eksisterer nå.

Personlige reaksjoner på fattigdom

Det første spørsmålet fra salen som etterfulgte de åtte avtalte innleggene fra arbeidsgruppene var en oppfordring til panelet om å gi uttrykk for sine personlige reaksjoner på det de hadde hørt, oppfordringen høstet stor applaus. Spørsmålet lød slik:

Jeg lurte bare på om dere i løpet av de rundene med spørsmål og kommentarer og svar vi nettopp har vært gjennom, følte noen form for empati for oss som fremdeles opplever fattigdom på kroppen. Jeg ville gjerne også vite hvordan dere som fatter beslutningene kan forklare for deres barn at det finnes fattigdom, og hvordan dere forklarer at vi er fattige og at de ikke er det og hvorfor det er slik?

Nicole Prud'homme svarte med å fortelle at hennes bakgrunn var fra faglig arbeid og at hun ikke var en beslutningstaker og at Økonomi- og sosialkomitéen består av representanter for arbeidsgivere, fagorganisasjoner og NGO-er og ikke av politikere. Hun fortsatte med å si at man ikke bør skue hunden på hårene. Etter å ha lyttet til delegatene i to dager mente hun seg i stand til å si at hun følte seg på bølgelengde med mye av det som var blitt fremlagt. Elise Williame sa at hun for sin del hadde blitt mest beveget av plakatene selv om også mange av de personlige historiene som hadde kommet frem under arbeidsgruppesesjonene var svært interessante å lytte til. Plakatpresentasjonene og alt arbeidet som lå bak med henblikk på hvilke budskap man ønsket å få frem var dog det som hadde slått henne mest. Hun sa at bildet av en ung mann med tape over munnen, men som likevel forsøkte å rope ut høyt, var noe hun spesielt ville huske. Jérôme Vignon erkjente hvor viktig akkurat dette spørsmålet var. Han fortalte at han er en av de i Kommisjonen som er ansvarlig for å tale ut om urettferdighet og å påpeke feil og mangler i det nåværende systemet. Det er et ansvar han deler med blant annet kolleger som er tilstede ved dette møtet. Spørsmålet for hans del var om vi er på høyde med situasjonen, om vi er klare for utfordringen? Det er ikke bare et spørsmål om å fremvise forskjeller og påpeke feil som er gjort, men om å få EU til å komme sine borgere i møte, også de som opplever fattigdom. Han håpet at han etter det han hadde hørt på kongressen ikke ville sveve der oppe i sitt elfenbenstårn. For ham hadde konferansen handlet om å befri den unge mannen for knebelen. Og at EAPN er den megafon som gjør de som lever i fattigdom i stand til å bli hørt.

Asbest

Et medlem av den italienske delegasjonen satte søkelyset på asbestproblemet. Hun påpekte at det fremdeles finnes asbest i mange bolighus befolket av fattige mennesker. Her vokser småbarn opp med høy risiko for helseskader, men ingenting blir gjort. Asbestproblemet er utbredt i Italia, særlig i Napoli der mange lever i underlødige hus og eneste løsning innebærer å risikere utkastelse og hjemløshet. Hun appellerte til Kommisjonen om at den måtte insistere på at medlemsstatene respekter sine forpliktelser. Hun ba også EAPN om å drive lobby-virksomhet på vegne av de fattige.

Sluttkommentarer fra panelet

Nicole Prud'homme takket arrangørene for invitasjonen til å delta på den femte fattigdomskongressen. Møtet hadde bekreftet og utdypet mye av det som allerede er kjent om fattigdom og sosial ekskludering. Hun erklærte at Økonomi- og sosialkomitéen i sitt videre arbeid vil forsøke å raffinere sine meninger og handlinger ytterligere med tanke på å prøve enda hardere med å medvirke i kampen mot fattigdom. Omfanget av fattigdom i våre styrtrike medlemsland er en skam, for ikke å si skandale. Hun håpet at stemmene til alle de som deltok på konferansen ville bli hørt av Europakommisjonen slik at vi skal kunne marsjere fremover hånd i hånd mot målet; å øke harmonien og å minske diskrimineringen.

Elise Williame sa på vegne av Komitéen for sosial sikkerhet samt den belgiske sentraladministrasjonen at hun vil ta med seg mange viktige budskap fra møtet. Hun sa at hun hadde fått mye tankeføde som ville nære hennes videre arbeid for å bekjempe fattigdommen. Ikke bare gjennom den nasjonale handlingsplanen for sosial inkludering, men også i mange andre sammenhenger og med mange andre midler som er vesentlige for å fremme sosial integrasjon.

Jérôme Vignon brukte sin avslutningsreplikk til å forsøke og gi en reaksjon på den fattigdomsbeskrivelsen som hadde kommet fra den italienske delegasjonen når det gjelder sigøynernes skjebne. Han prøvde å besvare spørsmålet om hvorfor rike og demokratiske samfunn ikke klarer å forbedre situasjon for dem som opplever fattigdom. Han sa at frykt er en viktig grunn. Mange er redd for folk som lever i fattigdom (kanskje særlig sigøynere) og derfor forsøker de å fornekte og å skjule problematikken. Det synes nødvendig å bygge opp tillitsforhold og å vise godfolk at de ikke har noen grunn til å være redde. Sannheten er at de fattige ønsker å berike samfunnet og å bli fullverdige medborgere. Han sa at det finnes et vell av gode eksempler som kan brukes til å bygge opp tillit. Dette vil føre til bedre forståelse som i sin tur vil lede til bedre virkemidler.

Letizia Cesarini Sforza følte seg beriket av konferansen og sa at hun var blitt mer opplyst enn før. Alt for ofte er vi for opptatt av vårt daglige arbeid slik at vi mister grunnen til at vi er her av syne. Konferansen hadde minnet henne på hvorfor hun, hvorfor EAPN, hvorfor vi alle var her. Det er et spørsmål om medfølelse og empati. Det handler om å hevde menneskerettigheter som druknes av fattigdom. Det handler om å arbeide for en total utryddelse av fattigdommen. Hun følte at kongressen hadde fremvist og styrket det gode forholdet til EU-kommisjonen og andre organer. De hadde vist vilje til å lytte og arrangementet var således et stort skritt fremover.

5. AVSLUTTENDE PLENUM

Det østerrikske presidentskapets avsluttende kommentar

På vegne av det østerrikske presidentskapet fastslo statssekretæren for familie-, forbruker- og sosiale spørsmål, **Sigisbert Dolinschek**, at den femte kongressen har vært en meget viktig begivenhet for presidentskapet. Møtet hadde muliggjort en virkelig diskusjon med mennesker fra hele Europa som er berørt av fattigdom. Han sa til delegatene at det bare er mulig å utvikle bruke strategier for å bekjempe fattigdom på bakgrunn av delegatenes egne erfaringer og kunnskap. Det har foregått en meget verdifull utveksling av informasjon og ideer. Bidragene fra møtedeltagerne har vært svært viktige når det gjelder å fylle informasjonshull og å trekke frem gode praktiske eksempler i ulike medlemsstater, eksempler som kan overføres og brukes i hele EU.

Han forsikret salen om at han ville formidle nøkkelbudskapene fra konferansen til sine kolleger i Ministerrådet og presse på for at disse for fremtiden vil samarbeide mer på EU-nivå. Slik at vi sammen kan overvinne fattigdomsproblemene og sosial eksklusjon. Det er ikke nødvendig å forsøke og oppfinne hjulet gang på gang. Han sa at det som må til er å vise toleranse og å bruke de metodene som har vist seg fruktbare utenfor vårt eget land.

Han fortsatte med å takke delegatene for deres interessante innspill og sa at han mente at debattene hadde vært et viktig skritt på veien mot vårt endelige mål som er å få til en merkbar reduksjon av fattigdom i EU innen år 2010. Han takket også arrangørene og alle andre som hadde gjort kongressen mulig siden dette vil fremstå som en begivenhet som vil få enorm betydning på EU-nivå. Tilslutt takket han spesielt Kommisjonen, Økonomi- og sosialkomitéen og Regionskomitéen for støtten til arrangementet.

Kommentar fra det påtroppende tyske presidentskap

Franz Thönnes, parlamentssekretær ved Forbundsministeriet for arbeids- og sosialpolitikk, talte på vegne av det påtroppende tyske presidentskap i Ministerrådet. Han begynte med å takke Østerrike for den glimrende organiseringen av begivenheten. Han fortalte at han hadde lyttet med stor interesse til rapportene fra arbeidsgruppene. Disse hadde bekreftet hans tro på relevansen av en slik dialog om sosialpolitikk på EU-nivå. Det er behov for et rammeverk på europeisk nivå slik at mennesker som opplever fattigdom og frivillige organisasjoner kan komme til orde og få et rammeverk rundt sine debatter og kunnskapsutveksling.

Herr Thönnes fremholdt for delegatene at de har rett til å kreve en bedre sosialpolitikk. Selv om vi i Europa har en relativt høy grad av sosial trygghet står vi overfor store problemer i form av sosial ekskludering på grunn av økonomiske kriser og globaliseringsprosessen. Av denne grunn har man i Tyskland vedtatt å lage en rapport om fattigdom og rikdom i hver valgperiode. Denne studeres og fører frem til praktiske politiske tiltak. For eksempel har en slik rapportering ført til at det har blitt tatt grep for å imøtekomme de unges behov. Det er 500 000 unge arbeidsløse i Tyskland og halvparten av innvandrerbarna får overhodet ingen arbeidstrening eller yrkesopplæring. Disse fakta om den oppvoksende generasjon og dens reduserte

fremtidsutsikter kunne ikke aksepteres. Det er grunnen til at Tyskland fant tiden inne til å revurdere sin arbeidsmarkedspolitikk og det er derfor vi nå er i stand til å tilby de unge opplæring etter tre måneder i ledighetskøen. Samtidig ønsker vi at funksjonshemmede skal delta i samfunnslivet og få adgang til arbeidsmarkedet. Vi burde være i stand til å gi alle anledning til å delta i arbeidslivet. Selv om vi har sett noen positive resultater den siste tiden er det likevel ikke nok. Vi må også få fart på økonomien igjen.

Herr Thöness understreket at vi må sørge for at det på EU-nivå finnes konkurransevne, arbeidsplasser og vekstmål, på samme tid og samme overnasjonale nivå må vi også prioritere sosialt fellesskap og tilhørighet. Dette er to sider av samme sak. Han uttalte at begge aspekter vil bli gitt samme prioritet under den tyske presidentskapsperioden. Presidentskapet vil kjempe for et mer sosialt EU og en mer sosial verden. Videre skal 2007 være det Europeiske år for like muligheter og i den spesielle sammenheng vil det tyske presidentskap forsøke å vise at det vil arbeide for et virkelig sosialt inkluderende EU.

Han konkluderte med å si at møtet hadde frembragt lysende resultater. Han understreket at EU har et sosialt ansikt og ønsker å gi hjelp til de som trenger det og at vi alle må trekke sammen for å sikre at EU holder seg på det rette sporet. Han ønsket delegatene hjertelig velkommen tilbake til den sjette europeiske kongressen for mennesker som opplever fattigdom neste år da den vil bli arrangert under det tyske presidentskaps beskyttelse.

EAPN

Ludo Horemans, visepresidenten i EAPN berettet at han har vært med på samtlige av de fem europeiske kongressene og at hver og en av dem hadde vært bedre enn den foregående, slik det femte møtet hadde vært bedre enn det fjerde. Han vektla at de av oss som ikke lever i fattigdom, men som daglig er i kontakt med dem som gjør det, må være sterke og modige nok til å ta inn over oss hva de gjør og hva de føler. Dette gjør oss mektige og gir oss styrken vi trenger for å fortsette kampen mot fattigdom. Han minnet om at målsettingen fra Lisboa 2000 om å gjøre en skikkelig innsats for å fjerne fattigdommen innen 2010, representerer en enorm utfordring. Til å begynne med innså kanskje ikke regjeringene helt hva dette ville innebære. Men litt etter litt ser vi at det er stor tilslutning til målene fra ulike institusjoner og regjeringer.

Selv om det er mange der ute i samfunnet som ikke bryr seg om det faktum at folk lever i fattigdom, er det også mange som føler det samme som oss. Selv på EU-nivå er det mennesker som støtter vår kamp i sitt daglige arbeid og dagligliv. Vi innser at de gjør en stor og vanskelig jobb ved å holde fattigdomsproblematikken høyt oppe på dagsorden. Her er de nasjonale aksjonsplanene svært viktige og det vet Kommisjonen. Vi må fortsette arbeidet med å gjøre planene allment kjent.

”Livskvaliteten til alle våre borgere, og særlig de som har en lav posisjon i samfunnet, må forbedres. Livskvaliteten i vårt samfunn kan måles på livskvaliteten til dem som er mest stilt i skyggen”.

- **Sigisbert Dolinschek**, statssekretær i Departementet for familie-, forbruker- og sosialpolitikk i Østerrike.

"Det er bare med grunnlag i våre erfaringer og opplevelser vi kan utvikle brukbare strategier som vil være effektive når det gjelder å bekjempe fattigdom".

- Sigisbert Dolinschek

"Konkurranssevne, sysselsetting og vekstmål, og sosial tilhørighet og solidaritet er to sider av samme sak. Begge aspekter vil bli gitt den samme prioritet i vår presidentskapsperiode i 2007. Vi vil kjempe for et mer inkluderende Europa og for en mer inkluderende verden".

- Frank Thönnies, statssekretær i Forbundsdepartementet for arbeidsliv og sosiale spørsmål, Tyskland.

Han takket alle de som støtter EAPN på permanent basis, personer fra både regjeringer, lokale myndigheter, europeiske institusjoner og også fra høyeste EU-nivå. Videre takket han det østerrikske presidentskap som var vertskap for den femte kongressen samt EU-kommisjonen for dens støtte. Tilslutt ble alle deltagerne takket for det arbeidet som var lagt ned i form av forberedelser til konferansen. Han understreket at vi må fortsette på samme spor for å sikre at resultatene fra den femte kongressen vil få en reell innvirkning på hverdagen til dem som lever i fattigdom. Og at disse kan bli hjulpet til å komme ut av fattigdommen tross sitt vanskelige utgangspunkt. Han oppfordret delegatene til å fortsette arbeidet når de vendte hjem, og å bruke konklusjonene fra konferansen som støtte for sitt videre arbeid.

Appendiks 1: Deltagerliste

(kommer senere ?)

Baksiden på utskrift av rapporten

Med støtte av:

Europakommisjonen, Den Europeiske komité for økonomi og sosial spørsmål,
Den Europeiske regionskomité

Arrangert med hjelp av EAPN

Referent: Hugh Frazer

Koordinator: Micheline Gerondal

ISBN: